

Съфинансирано от
Европейския съюз

ПРОГРАМА
ОБРАЗОВАНИЕ
2021-2027

ПЕТО ЗАСЕДАНИЕ

НА КОМИТЕТА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ

НА ПРОГРАМА „ОБРАЗОВАНИЕ“ 2021 – 2027 (ПО)

гр. Пловдив, 29 април 2025 г.
Хотел „Гранд Хотел Пловдив“

Начало 10,05 ч.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Уважаема заместник министър Михайлова, уважаема госпожо Гранж, уважаеми господин Колев, представители на Европейската комисия, които се включват онлайн, уважаема доктор Такева, дами и господа членове и заместници на Комитета! Изключително голямо удоволствие за мен е да Ви приветствам на Петото заседание на Комитета за наблюдение на Програма „Образование“, което отново провеждаме в Пловдив. Виждате, че винаги, когато имаме възможност, се опитваме заседанията на Комитета за наблюдение да са извън София. Това ни дава възможност да видим и как Европейският социален фонд плюс и Програма „Образование“ въздействат по места в регионите.

Вчера имяхме едно много зареждащо, надявам се, посещение в Обединено училище „Пенчо Славейков“ в Столипиново. Благодаря на тези от Вас, които се включихте. Мисля, че там видяхме, че наистина нещата могат да се случат най-вече благодарение на българския учител, на вътрешната мотивация, която имат учителите, които дават не само професионално, но и лично за образованието на децата, особено в тези онеправдани райони. И видяхме колко е трудно наистина за едно училище да участва и в проекти, да администрира дейностите, тъй като ролята на училището в крайна сметка е да отговаря за образованието на децата.

Затова и ние винаги разчитаме на Министерството на образованието и науката, на неправителствения сектор, на общините да подкрепят образователните институции по отношение на административните дейности, свързани с управление на нашите проекти.

Намираме се в средата на програмния период и действително до момента много усилия бяха насочени към изпълнение на Плана за възстановяване и устойчивост. Това, разбира се, донякъде забави така

старта на Програма „Образование“. Все пак можем да се похвалим с едно доста добро изпълнение на инвестициите по ПВУ. Съвсем скоро всеки един от вас като родител, като гражданин ще види ефекта от тези мерки. Във всяко едно училище изграждаме *STEM* среда, обновяваме и модернизирате образователната инфраструктура, но е време вече да дадем и фокус върху мерките по Европейския социален фонд плюс.

Усвояването в никакъв случай не ни е самоцел, но финансовото изпълнение е един показател за това как се движи Програмата и е предпоставка да бъдат постигнати резултатите. Към момента 46% от бюджета на Програмата е отворен в процедури за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, а 40% е размерът на договорените средства.

На предходното заседание през месец ноември Ви споделихме, че ние анализираме риска от изпълнение на правилото $n+3$, анализираме риска от загуба на средства и въпреки че сме оптимисти, работим по оптимистичния сценарий, който е без загуба, все пак поддържахме и един песимистичен сценарий, който показва, че все пак има известен риск, за да ни мотивира всички да изпълняваме мерките по Програмата.

В ноември месец докладвахме риск от 120 млн. лв. загуба. Сега песимистичният сценарий показва 46 млн. лв. риск от загуба на средства. Тоест основно благодарение на екипите за изпълнение на проекти в Министерство на образованието и науката, този риск беше стопен. Това е нормално, тъй като първите операции, които стартирахме, бяха така наречените операции от стратегическо значение – „Силен старт“, „Успех за теб“, „От висше образование към заетост“ и „Модернизация на професионалното образование и обучение“. Но няма как само Министерство на образованието и науката да работи в тази посока. Много разчитаме, както казах, на неправителственият сектор, на общините и влагаме усилия за другите

подходи на финансиране, като интегрираните териториални инвестиции, конкурентните процедури за предоставяне на средства.

По отношение на интегрираните териториални инвестиции знаете, че ние активно се включваме с Вашата подкрепа. Обявихме миналата година три операции за огромяване на възрастни, за десегрегация и за дуално обучение и в момента сме на етап договаряне. Мисля, че сме и първият управляващ орган, който ще сключи договори по така наречения подход за интегрирани териториални инвестиции. Опитваме се и максимално близко до заинтересованите страни да провеждаме информационни дни по всяка нова операция. Този месец проведохме и такива информационни дни тук в Пловдив и в Плевен – в Южна и в Северна България, именно за да стимулираме кандидатстването по Програмата по така наречените конкурентни процедури.

Отделяме голямо значение и на оценка върху ефектите и резултатите на Програмата. Мисля, че в настоящия програмен период така много силен акцент даваме върху оценката на изпълнението на Програмата. Знаете, че сключихме едно международно споразумение с Организацията за икономическо сътрудничество и развитие и вече имаме първите две оценки, изготвени от тях. Едната представихме на предходното заседание – тя беше за ефекта от изпълнение на инициативата REACT-EU, а на днешното заседание колегите от ОИСР ще Ви запознаят с оценка на процедура „Модернизация на висшите училища“, изводите от която използвахме и захрана подготовката на критерии за нова операция в подкрепа на висшите училища. Тя е с четири пъти увеличен ресурс спрямо предходния програмен период и днес ще бъде подложена на обсъждане, надявам се и на гласуване.

С това ще заключа моите въстъпителни думи и бих искал да дам думата на заместник-министър Таня Михайлова за въстъпително слово. Заповядайте.

ЗАМЕСТНИК-МИНИСТЪР ТАНЯ МИХАЙЛОВА:

Благодаря.

Уважаеми господин Попов, уважаеми госпожи и господа членове и наблюдатели на Комитета за наблюдение на Програма „Образование“, уважаеми представители на Европейската комисия! Преди всичко искам да благодаря за поканата да взема участие в Петото редовно заседание на Комитета за наблюдение на Програма „Образование“. За мен е изключително важно днес да бъдем заедно и бих казала, че това за мен се явява и особена отговорност с оглед на задачите, които стоят пред нас.

Визията за българската образователна система в Програмата за управление на Република България за периода 2025 – 2029 г. е да се създаде една интегрирана, иновативна образователна среда, която да осигури качествено училищно и предучилищно образование за всеки ученик, за всяко дете. Приоритет, разбира се, в нашата работа е промяната на доминиращата култура на заучаване, за да преминем от механичното заучаване към формирането на ключови компетентности, на функционални умения и най-вече на мотивация за учене. Всяка една дейност, която се осъществява по проектните дейности, е в тази насока, защото нашата цел е да имаме една персонализирана подкрепа, която да насърчава социално-емоционалните умения на децата и учениците, здравословния начин на живот като, разбира се, акцентираме върху иновациите в обучението, включването на деца и ученици със специални нужди и развиването на високи нива на дигитална грамотност.

Ако трябва да говорим цялостно за образованието, приоритет, разбира се, е модернизиранието на висшето образование и научните изследвания чрез повишаване на изискванията, от една страна, към студентите и разбира се, подкрепа, така че да увеличим привлекателността на българските университети за чуждестранните студенти и да издигнем нивото на висшето образование.

От страна на Министерството на образованието и науката проведохме среща с началниците на регионалните управления на образование, които провеждат, знаете, националните политики на регионално ниво, за да набележим оперативни мерки за подобряване на работата в системата на предучилищното и училищното образование. В тази връзка смятам, че операцията по Програма „Образование“ – „Достъп до образование за всяко дете“, по която конкретни бенефициенти ще бъдат всичките 28 регионални управления на образованието и която предстои да бъде обявена през месец май, е много навременно и полезна. С предвидените дейности за допълване на екипите за обхват на местно ниво и за техните обучения, както и за работата с родители, за разясняване на ползите от образованието ще подкрепим една от целите на Министерството в Програмата за управление на правителството, а именно приобщаване и развитие на способностите и интересите на всяко дете, респективно всеки ученик.

Безспорно, в нашата работа е необходимо да работим така, че да елиминираме формализма, да работим за намаляване на административната тежест в институциите, в детските градини, в училищата, в регионалните управления, безспорно промяната на заучаването – да преминем към формиране на умения. И една от приоритетните дейности на Министерство на образованието и науката през следващите месеци ще бъде изготвянето на визия за промени в учебното съдържание, включително чрез насърчаване на културата на иновации в образователните институции.

Със сигурност, изпълнението на тези приоритети ще бъде подпомогнато от дейностите по две процедури по Програма „Образование“ с конкретен бенефициент Министерство на образованието и науката, а именно процедурата „Дигитална трансформация на училищното образование“ с общ бюджет от 246 млн. лв. и процедура „Подобряване на качеството на общото

образование чрез ефективно прилагане на компетентностния модел“ с общото бюджет 167 млн. лв., чрез която ще се подпомогне и постигането на цел „Подготвени и мотивирани учители“.

Много важна за екипа на Министерството посока за работата е да положим максимални условия да може да се настрои образователната система към интересите на обществото и към подготовката на кадри за сфери, които ще помогнат за икономическото развитие на страната. И в срещите, които ние провеждаме през последните месеци във цялата страна, призоваваме за насърчаване на младите хора към професионалното образование, към техническите науки, към софтуерните науки, към математиката. Всъщност огромната задача на всички нас е да променим нагласите на обществото, да променим отношението към професионалното образование и през следващите години Министерството на образованието и науката ще продължи активната си политика за разширяване на приема в професионалните училища и в професионалните паралелки на средните училища за разработване на нови учебни планове и програми, които ще осигурят на учениците по-широки адаптивни умения, които да отговарят на динамиката на пазара на труда, така че да могат тези хора във всеки един момент, когато има промяна, наложена от динамиката на нашето съвремие, да бъдат гъвкави и адаптивни, за да могат да се реализират.

С изключително важно значение в областта на провежданите от Министерството на реформи в професионалното образование са процедурите от Програма „Образование“ – както тези, които са вече изпълнени, така и предстоящите. Разбира се, ще отделя специално внимание на процедурата „Модернизиране на професионалното образование и обучение“, не само защото бюджетът е 70 млн. лв., а най-вече защото вече са актуализирани 46 професионални направления.

След приемането на промените в Закона за професионалното образование и обучение успяхме да променим подзаконовата нормативна уредба и в момента работим съвместно с Националната агенция за професионално образование и обучение за държавните образователни стандарти и националните изпитни програми, което е само началото. Следват учебни планове, следват учебни програми. Това, което, разбира се, за нас е изключително ценно, е че са сформирани в рамките на този проект секторните съвети за умения, където се срещат както представителите на образованието, на висшите училища, на професионалните гимназии, на средните училища с професионални паралелки, така и бизнесът, така и неправителственият сектор. И тази работа трябва да продължи, разбира се, според мен да стане и политика в Министерството на образованието и науката.

Изключително важно е да спомена, че запазихме възможността за провеждане на ученически практики в реална работна среда, допълнителни занимания за учениците за подобряване на трансверсални и ключови компетентности по професионална подготовка и още доста други дейности, насочени към учителите по професионална подготовка. Усилията на Министерството на образованието и науката за развитие на дуалното обучение ще бъдат подкрепени с планираната по Програма „Образование“ процедура „Развитие на дуалната система на обучение в професионалното образование и обучение“ също с внушителен размер от порядъка на 86 млн. лв.

Много е важно, че тази процедура обхваща всички участници в системата на професионалното образование и обучение, включително национално представителните организации на работодателите и на служителите в България и техните поделения като допустими партньори.

Надявам се на днешното заседание Комитетът за наблюдение да разгледа за одобрение методологията и критериите за подбор на операцията, която също е много важна за нас по процедура „Подкрепа за центровете за високи постижения в професионалното образование и обучение“. Също така смятам, че днешната ни работа ще бъде за доброто на всички в образованието, тъй като всяка една дейност, която използваме за подкрепа на нашите политики, ще даде резултат, така че и българското училище, и българските университети да бъдат привлекателни за нашите ученици, които ще бъдат и съответно бъдещите студенти в университетите.

Пожелавам изключително ползотворна работа на днешния форум и се надявам наистина да имаме видими резултати, защото всичко друго би било много добро пожелание, ако ние не виждаме резултата. Аз смятам, че ние в образованието сме свикнали да работим именно за резултати и да бъдем резултатно ориентирани.

Успех на всички!

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря Ви, заместник-министър Михайлова.

А сега бих искал да дам думата на госпожа Емануела Гранж – ръководител на отдел в Европейската комисия.

ЕМАНЮЕЛ ГРАНЖ: Благодаря много, Иван.

Добро утро!

Уважаеми дами и господа, уважаема заместник-министър Михайлова, скъпи Иван, скъпи членове на Комитета по наблюдение! От името на Европейската комисия бих искала топло да Ви приветствам и да благодаря на управляващия орган и всички участници за това, че са днес тук.

На първо място, позволете ми да изразя моята искрена благодарност на управляващия орган за техните продължаващи усилия за прилагането на Програма „Образование“. Особена благодарност за това, че организират тази среща днес в Пловдив – не

само един от най-старите градове в България, но също така и един изключително оживен културен център. Нямам търпение да открия този град в малко повече възможности, защото той беше европейска столица на културата през 2019 г.

Днес ще установим с какво европейските ресурси са успели да подобрят образованието и обучението в България. Важно е също така да обърнем внимание и на предизвикателствата, които са също пред нас. Междинната оценка беше предоставена на службите на Комисията и в момента ги обработваме.

Потвърждавам, че съответната структура и разпределянето на средствата отговарят на предизвикателствата на системата на образование в България. Изключително сме удовлетворени да отчетем напредък и това, че са били подписани договори за 377 млн. евро, които са повече от 47% от програмата.

Нека да се концентрирам върху цялостната програма. Единадесет операции са започнали да се прилагат по отношение на интегриране и съответно подобряването на интеграцията с пазара на труда. Също така приветстваме топло и наскорошното пускане на две важни операции – всеобхватни програми на общинско ниво за десегрегация, както и за подобряване на ограмотяването на възрастни хора. Важно е да можем да се борим със сегрегацията конкретно в образованието и също така е важно да има добър достъп на ромските общности в образованието. Тези постижения са резултат от постоянните усилия на управляващия орган и на всички заинтересовани лица, които са подготвяли и помогнали подготвянето на проектни предложения. Това подчертава партньорския принцип, който трябва да продължи и напред. Само когато всички гласове биват отчетени, само тогава можем да постигнем най-голямо възможно въздействие.

Призовавам абсолютно всички членове да бъдат активно участващи в дейността на този комитет, това е изключително важно.

В същото време трябва да признаем, че забавянията всъщност се отразяват на прилагането на програмата особено по отношение на приоритет № 2, който се фокусира върху модернизация и качество на образованието. Напредъкът остава изключително ограничен. Операцията е стратегически важна по отношение базиране на компетентности. От две години има забавяния, трябва определено да увеличим нашите усилия. Спешни действия са необходими, за да не бъдат изгубени средства. Но не само за да не бъдат изготвени средства, а и да може програмата всъщност да изпълни своята мисия и съответно да бъдат преодолен предизвикателствата и трудностите пред образователната система в България.

На 11 април Европейската комисия публикува анализ по отношение на социалната конвергенция. По отношение на образователните умения България беше сертифицирана като страна, която изпитва сериозни проблеми. Има сериозни предизвикателства при децата от 0 до 3 години. По-голям процент в сравнение с Европейския съюз по отношение на проблемите в образователния период. Много нисък процент на възрастните, които са част от образователната система – 9,5% в България при 40% в Европейския съюз. По отношение на бедността едно от три деца в България изпитва бедност, което всъщност знаем, че винаги се отразява на образователните резултати. Трябва също така да бъдат преодолен предизвикателства по отношение на основните умения и сериозното разминаване между това, което се предоставя в образованието, и нуждите на трудовия пазар.

Ще продължи да бъде публикуван доклад по отношение на България в образованието, който ще включва различни сфери и ще адресира съответни препоръки, свързани с образованието, които ще бъдат предоставени.

Европейският социален фонд плюс предоставя ключови средства и е много важно той да предоставя възможност за създаване

на система, която е по-отговорна и предоставя това, от което има нужда пазарът на труда.

Преди да приключа, зная, че продължих малко по-дълго да говоря, бих искала да привлека вниманието Ви по отношение на последните предизвикателства на европейско ниво. Те вероятно ще информират това, което правим през следващите месеци. В началото на март Европейският съюз пусна „Европейският съюз на уменията“. Целта е да има възможности за обучение през цялото време на възрастни и също така да може да се пътува за образование в целия Европейски съюз. Комюникето за „Европейският съюз на уменията“ е подкрепено от стратегически план. Целта е да бъдат увеличени уменията в *STEM* областта, също така кариерите в *STEM* и повече жени и момичета да бъдат привлечени към тях, съответно да бъде подобрен преходът към дигиталната икономика. В същото време Комисията прие план за действие в сектор „Автоматизиране“. В началото на април Комисията прие предложение за изменение на Регламента за Европейския социален фонд плюс. Целта е да има по-голяма гъвкавост за страните членки, така че да могат да прилагат по-гъвкаво средствата от фонда и да има допълнителна подкрепа и за регионите, които съответно са гранични с Русия, Беларус и Украйна. Ще видим какво ще се случи с това предложение. Има много трудности, но и възможности, които предоставя.

Отчитайки този контекст Ви призовавам всички да обърнете внимание на тези инициативи като водещи принципи за прилагане на Програма „Образование“. Качественото образование е основата за устойчива и конкурентна икономика.

Преди да приключа бих искала да добавя нещо по отношение на това, че както знаете уважаваният от нас заместник-директор Дора Крумова напусна нашия отдел, но сега работи в отдела за координация на Европейския социален фонд плюс. Знам, че много се забавлява, но знам също така, че ѝ липсват колегите в България. Тя

беше заменена от Ана-Мария Добре, която е румънка, а не българка. Тя е много компетентна и с изключително голям опит. Бих искала тя да се присъедини към нас онлайн, за да се представи, но за съжаление, понеже имаме и друга среща, която в момента се провежда, тя не можа да се промени. Надявам се, че тя ще може да се присъедини през есента по време на следващата среща, така че да можете да се запознаете с нея. Може би ще пропусна следващата среща на Комитета по наблюдение, но е важно Вие да имате възможност да се видите с нея.

Изключително много Ви благодаря за Вашата ангажираност и активна работа. Надявам се да имаме конструктивна работа днес и съм сигурна, че изключително много ще прекараме добре в Пловдив. Надявам се да имате успешни разговори днес.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря, госпожо Гранж.

От 55 членове на Комитета за наблюдение, имаме регистрирани 36 за днешното заседание. Имам кворум, така че спокойно можем да продължим нататък.

Точка 1. Проект на дневен ред.

Както обикновено, гласуваме дневния ред. Той Ви беше изпратен предварително, няма да го изчитам сега. Не сме получили коментари и предложения по дневния ред, но все пак, ако сега има такива предложения, предлагам да ги дадете.

Ако няма, предлагам да приемем дневния ред.

Има ли против? – Няма. Въздържали се – Няма.

Прието е следното

РЕШЕНИЕ

Комитетът за наблюдение на Програма „Образование“ приема дневния ред на Петото заседание на КН на Програма „Образование“.

Преди да пристъпим към следващата точка искам да напомня, че разчитаме на дискусия. Предстои да разгледаме пет изключително важни операции. За нуждите на протокола ще помоля всеки от Вас, който се изказва, да се представи с името и институцията, която представлява.

Точка 2. *Представяне на напредъка по Програма „Образование“ 2021 – 2027 г. и дейностите на Управляващия орган – за информация и обсъждане.*

Напредъкът ще бъде представен от госпожа Мария Станевска – директор на дирекция „Програмиране, наблюдение и оценка“.

МАРИЯ СТАНЕВСКА: Благодаря, господин Попов.

Сега ще Ви представя напредъка по изпълнението на програма Образование от предходния Комитет за наблюдение до настоящия момент.

Както разбрахте и в началото на изказването на господин Попов, ние работим усилено по ускоряване на процеса по изпълнение на Програмата. До 31 март през 2025 г. са обявени три процедури за предоставяне на БФП за приблизително 5% от бюджета на Програмата. И с предходно обявените процедури до края на 2024 г., общият размер на БФП по обявените процедури възлиза на 47% от бюджета на Програмата.

Към края на месец март са сключени 75 договора за 738 милиона лева. Виждате изплатените средства – 183 милиона, и верифицираните средства са 56 млн. лв. До края на настоящата година планираме да обявим останалите 11 процедури, които са с общ бюджет милиард и 100 милиона лева. Доста значителна сума, но се опитваме максимално да минимизираме риска от загуба на средства чрез ускоряване в максимално кратки срокове, обявяването на всички процедури, включително и след процедурата, втората процедура за

предоставяне на средства, втората процедура за подбор на концепции по подхода ИТИ, която предстои да бъде обявена от страна на Министерството на регионалното развитие и благоустройството.

На този слайд Ви показваме изпълнението на Програмата, от което можете да видите в средната колона, че към настоящия момент размерът на обявените процедури до момента и планираните за обявяване процедури до края на 2025 г. ще възлиза на близо 107% от бюджета на програмата, тоест стремим се към наддоговаряне на Програмата, така че до приключването на програмата да имаме максимално усвояване на средствата.

На следващия слайд виждате по-детайлната информация с данни, разбити по отделните приоритети на Програмата. Няма да се спирам отново. Виждате процентите, договорени средства, изплатени, верифицираните средства, както и декларираните към Европейската комисия разходи. Данните са към 31 март тази година.

Както господин Попов казва в началото, управляващият орган работи по минимизиране на риска от загуба на средства по правилото $n+3$ и след вътрешни анализи драстично сме намалили оценката ни от риска на загуба на средства спрямо от това, което планирахме или очаквахме към ноември миналата година, когато Ви декларирахме на предходното заседание на комитета. Работим, постоянно анализираме, ежемесечно анализираме данните, следим към края на всеки месец данните за договорените, верифицираните и планираните занапред разходи, така че наистина да минимизираме загубата от средства към края на тази година, когато е първият ни период $n+3$ спрямо от 2022 г.

До края на 2025 г. планираме, както казах, 11 процедури. Те са за 60% от бюджета на Програмата. Няма да се спирам в детайли. Три процедури по първи приоритет, насочени към достъпа до образование за всяко дете. Това е процедурата насочена към подкрепа за механизма за обхват. Процедурата, която е с допълващото

финансиране по подхода ВОМР. И още една процедура, насочена към намаляване на агресията в училищата, за която на днешното заседание малко по-късно ще Ви предложим критериите за подбор на операция.

По втори приоритет се очаква да обявим всичките процедури през тази година. Прилагането на компетентностния модел и дигиталната трансформация в училищното образование. Това са две операции от стратегическо значение с конкретен бенефициент Министерството на образованието и науката. Планираме и още две процедури. Едната е насочена към ученици с таланти. Това е процедура за подбор на проектни предложения. А другата е за образователни маршрути, за иновативно учене извън училище, която ще е с конкретен бенефициент Министерството на образованието и науката. Отново за тези две операции на днешното заседание ще Ви предложим критериите за подбор на операция.

По третия приоритет са планирани четири процедури да обявим през тази година. Едната е достъпа на уязвими групи до висше образование. Тя е конкурентна, подбор на проекти. Другата процедура е насочена към подкрепа за висшето училище. Това е процедура, която надгражда конкурентната ни процедура от предходния програмен период. И предвиждаме да обявим и подкрепата за центровете за високи постижения в професионалното образование и обучение. Отново ще на днешното заседание Ви предложим критериите за подбор. Дуалната система на обучение в професионалното. Процедурата обявихме в петък – на 25 април. Това е една от идентичните процедури на подхода ИТИ, където имаме аналогична процедура чрез подхода ИТИ.

Последно, по отношение на подхода ИТИ, очакваме от Министерството на регионалното развитие и благоустройството, които са водещи по отношение на подхода ИТИ, да обявят втора процедура за подбор на концепции за ИТИ и след приключване на

оценката на новоподадени концепции, вече ще пристъпим... Дано да имаме по-голям интерес и да имаме повече проектни идеи, включени в концепции за ИТИ и одобрени от съответните регионални съвети за развитие.

На този слайд Ви показваме и процедури и консултации със заинтересованите страни. Както господин Попов каза по-рано в началото на заседанието, проведохме информационни дни за двете процедури, обявени чрез подбор на проектни предложения, а именно ограмотяване на възрастни и процедурата насочена към десегрегация.

По отношение на третата процедура за подбор – тази за дуалната система в професионалното, предстои през месец май да проведем информационен ден и за нея.

По отношение на процедурата за техническа помощ, укрепване на капацитета на ключови бенефициенти, това беше процедурата насочена към конкретни бенефициенти – Министерството на образованието и науката и Центъра за повишаване на квалификацията на педагогическите специалисти. Тази процедура е насочена за повишаване на капацитета на представители на Министерството на образованието и науката, на регионалните управления на образованието и на училища и детски градини за успешно реализиране на операциите от стратегическо значение.

Проведохме и обществено обсъждане на насоките за кандидатстване по процедурите за подбор. Те бяха проведени още през март месец, преди самото обявяване на трите процедури през март и април месец.

На следващите слайдове Ви бяхме предоставили информация по отношение на проектите, операциите от стратегическо значение с конкретен бенефициент МОН – „Силен старт“, „Успех за теб“ и „Модернизиране на професионалното образование и обучение“, но няма да се спирам на информацията в тях, тъй като в следващата точка

представителите на екипите по проектите ще представят повече информация за напредъка.

На този слайд Ви показваме информация по отношение на операцията от стратегическо значение „От висше образование към заетост“. Отново тук конкретен бенефициент е Министерството на образованието и науката, но тъй като договарянето е сключено в края на миналата година, към настоящия момент са повече от подготвителните дейности по проекта и на следващото заседание на Комитета за наблюдение от страна на Министерство на образованието и науката вече ще Ви бъде представен по-съществен напредък по проекта.

По отношение на първата ни процедура, която беше за подбор на проектни предложения, насочена към интеркултурното образование чрез култура, наука и спорт. Както знаете тя беше обявена с три крайни срока за кандидатстване. Вече приключи договарянето по първия и по втория срок за кандидатстване. Към настоящия момент имаме 43 договора, сключени включително и след втория срок за кандидатстване. Както виждате, разпределението в Южна България и Северна България е доста балансирано – 23 договора имаме в Южна България и 20 в Северна България.

Няма да се спирам в детайли. Знаете към какво е насочена процедурата. Към настоящия момент, в рамките на третия срок за кандидатстване, тече процедурата по оценка на административното съответствие и допустимостта.

Във връзка с другата процедура, която беше обявена чрез подбор на проектни предложения – „Подкрепа за развитие на проектната докторантура“, през миналата година, ноември месец, бяха сключени всички договори за предоставяне на БФП. 26 договора имаме в процес на изпълнение. Очакваме първите отчети да получим през месец май.

Голяма част от висшите училища проведеха своите процедури за подбор на докторанти и вече имаме зачислени докторанти по различните процедури. Така че на следващото заседание ще Ви докладваме с по съществен напредък по изпълнението на тази процедура.

На този слайд Ви показваме малко по-детайлна информация по изпълнението на процедурата за интеркултурно образование чрез култура, наука и спорт. Тук можете да видите разпределението по трите срока за кандидатстване. В рамките на първия срок за кандидатстване бяха подадени 52 проектни предложения и се сключени 43 договора. В рамките на втория краен срок за кандидатстване – 25 проектни предложения, от които са одобрени 19 проекта. И в рамките на третия срок за кандидатстване в оценка са 40 проектни предложения.

По отношение подхода за интегрираните териториални инвестиции, както знаете след проведената първа процедура за концепции по отношение дейностите, планирани в Програма „Образование“, а именно насочените към ограмотяване на възрастни, десегрегация в училищното образование и дуалната система на развитие в професионалното, бяха обявени през миналата година и трите процедури от наша страна, насочени към конкретните бенефициенти, които имаха одобрени концепции от регионалните съвети за развитие.

По отношение дуалната система за развитие имаме проекти във всички шест региона, 27 проектни идеи бяха одобрени в такива концепции и в рамките вече на самата процедура, когато поканихме конкретните бенефициенти, бяха подадени 24 проектни предложения.

За ограмотяване на възрастни, проектните идеи и концепциите бяха насочени в трите южни района на България. Шест проектни идеи бяха предвидени и са подадени пет проектни предложения.

По отношение десегрегацията на училищното образование, те са насочени във всички шест региона. Бяха планирани 14 проектни предложения и са подадени всички 14 проектни предложения.

Казах по-рано за трите идентични процедури за подбор, които вече са обявени, така че разчитаме на потенциалните кандидати и заинтересованите страни максимално да се запознаят с публикуваните пакети насоки за кандидатстване. Имате достатъчно време да се подготвят качествени проектни предложения и се надяваме наистина да има засилен интерес по тези процедури.

Както казах по-рано, очакваме от Министерството на регионалното развитие и благоустройството да обяви и втората процедура за подбор на концепции, така че и там се надяваме да има интерес от страна на заинтересованите страни.

В тази втора процедура за подбор на концепцията ИТИ е планираният остатъчен ресурс по Програма „Образование“, който възлиза на 154 млн. лв. Съществен ресурс, но се надяваме максимално да се възползват заинтересованите страни.

По отношение на междинния преглед на изпълнението, както знаете, оценката от междинния преглед беше изпратена на Европейската комисия в рамките на нормативно определения срок – на 24 март тази година. Вътрешната оценка беше разгледана от Комитета за наблюдение на предходното заседание и беше гласувано изменение на Програма „Образование“ по отношение на подхода ВОМР. След неформално обсъждане и съгласуване с Европейската комисия и предвид, че решението е по Програма „Образование“ да се осигури допълващо финансиране за подхода ВОМР, се прецени, че Програма „Образование“ няма нужда да се изменя, тоест да се препрограмира в резултат на междинния преглед. Така че това е и изводът от вътрешната оценка на междинния преглед – не се налага изменения и препрограмиране на Програмата и се предлага окончателното разпределение на сумата за гъвкавост, която е

определена съгласно Регламент 1060. Както стана ясно, междинният преглед е в процес на вътрешно съгласуване между службите на Европейската комисия.

По отношение оценките, които ОИСР извършва в изпълнение на плана за оценка на Програма „Образование“, приключи оценката по подкрепата чрез REACT-EU и тя беше приключена в края на миналата година, както е по изискванията по Регламента и е публикувана на страницата на Изпълнителната агенция, и сме Ви я изпратили за информация. Самата оценка Ви беше представена от представителите на ОИСР на предходното заседание.

През месец март приключи и междинна оценка по отношение на висшето образование, а именно оценка на предходната процедура в предходния период по Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“. Няма да се спирам в повече детайли, предвид че следващата точка на дневния ред ще Ви бъде представена от представителите на ОИСР.

По отношение повишаване на капацитета на потенциалните бенефициенти, спазваме всички регламентирани изисквания, които са ни поставени съгласно нормативната уредба. Паралелно с информационните дни по двете процедури за подбор за огранотияване на възрастни и десегрегация на училищното образование проведохме и встъпителни обучения за бенефициентите по сключените договори за БФП по процедурата ни за интеркултурно образование. Двете събития бяха проведени на 8 и 9 април в Пловдив и на 15 и 16 април в Плевен, така че сме покрили и Южна и Северна България. Както казах по-рано, по отношение на дуалната система за обучение в професионалното образование предстои до 25 май да проведем информационен ден и по тази процедура.

И като последен слайд, съгласно изискванията на нормативната уредба сме задължени да Ви предоставяме информация относно случай на несъответствие при спазване на Хартата за основните права

на Европейски съюз и на Конвенцията за хората с увреждания. Към днешна дата няма установени нарушения и няма постъпили жалби. Благодаря ви много.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря, госпожо Станевска.

А сега, уважаеми колеги, имате думата за впечатления, коментари, предложения относно изпълнението на работата на управляващия орган.

Господин Калоян Колев.

КАЛОЯН КОЛЕВ: Благодаря Ви, Иван.

Аз се надявах да не съм първи, ако все още някой има желание преди мен. Ако не, ще започнем ние тогава от Европейската комисия.

Благодаря на Мария за представените данни, за интересните слайдове.

Ние от комисията, разбира се, следим отблизо напредъка на Програмата, отчитаме това, което се случва. Виждаме Вашата амбиция да стартирате новият 11 процедури до края на годината, така че ще следим и това как се случва. Отчитаме също така, че едни от най-важните стратегически проекти вече са в ход и вече са в изпълнение. Това са „Силен старт“, „Подкрепа за теб“, също така операцията за професионално образование. Много е важно, че има устойчивост на тези операции, тоест имаше подобни операции и миналия период, така че е много важно те да продължат. Разбира се, в същото време да не се водим с една инерция, без да отчитаме новите предизвикателства пред нас. Така че устойчивост, но имайки предвид и новите предизвикателства, отчитайки ги в тези операции.

На местно ниво е важно да се запазва и капацитетът. Знаем, че понякога, имайки средства за дейности, за операции, те не стигат, ако няма капацитет на място и знаем, че в малките места или в някои села, извън големите градове, по някой път капацитетът не стига на бенефициентите, така че това е важно да се има предвид.

Къде стои България на фона на Европейския съюз и на останалите страни по повод данните на изпълнението на програмата? В момента около 40% по тази Програма „Образование“ са договорени, а средно за ЕС процентът е около 43%, тоест малко изостава Програмата.

Относно междинните плащания, около 2,2% беше отчетено сега пред нас, около 5% е на ниво ЕС за този фонд ЕСФ+. Тоест има малко забавяне, така че очакваме това забавяне да бъде компенсирано. Виждаме амбицията на управляващия огън да стартира много операции тази година, така че надяваме се да отчетем следващите месеци и по-добро изпълнение, тоест повече плащания по тази програма.

Относно етапните цели за 2024 г., знаете, че за междинния преглед това също се отчита, наблюдава и се анализира. Някои етапни цели не бяха изпълнени, но имаме увереността от управляващия орган, че това ще бъде наваксано и крайните резултати, крайните цели ще бъдат постигнати.

Относно п+3, много е позитивно, че колегите са подготвили сценарии, по които се работи усилено. Надяваме се позитивният сценарий да бъде факт, да се изпълни. Беше споменато, че и Регламента за ЕСФ+ ще бъде променен. В момента има предложение от Европейската комисия за неговата промяна. Все още не е одобрена от Съвета. Надяваме се следващите месеци това да бъде направено, така че там ще има възможност за едно регрупиране на мерки на разходи и едно оптимизиране на разходите. Така че това също ще бъде възможност да се вземе предвид и някои разходи във връзка с п+3 да бъдат оптимизирани и да бъдат извадени от п+3 целта. Щом стане факт ще може да видите промените, като ако се наложи да се помени Програмата, трябва да стане до края на тази година.

Относно оценките, които правите, също така е много позитивно, че имате план, който се следи. С нетърпение очакваме да

видим следващата оценка относно висшето образование. И също така една външна оценка, която очакваме с голямо нетърпение ще бъде до година PISA 2025 година. Тоест в момента се правят тестове и страните на база на PISA изследванията, така че догодина в края на годината се очакват и тези резултати. Това ще бъде една немалка, дори доста голяма външна оценка как тази Програма е спомогнала и в този аспект образованието в България.

Това е на този етап от мен. Благодаря ви.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Заповядайте, доктор Такева.

Д-Р ЯНКА ТАКЕВА (*Конфедерация на независимите синдикати в България*): Благодаря ви.

Добър ден на всички. Аз съм Янка Такева – доктор на икономическите науки, председател на Синдиката на българските учители и представлявам Конфедерацията на независимите синдикати в България.

Първо, искам да благодаря лично на господин Попов за това, че има голяма прозрачност. Има добра информираност на всички нас по всички въпроси, по които се работи в направление „Развитие на професионалното образование и обучение“. Откакто стартира тези програма, аз като човек, който има наблюдение за цялата образователна система, съм изключително удовлетворена от това, което се случва в професионалното образование. Изключително съм удовлетворена от всичко това, което се направи за подобряване на материално-техническата, дидактическата база. И безспорно мотивацията на учениците за участие в професионалното дуално образование.

Нашият ресорен заместник-министър, който отговаря за професионалното образование – госпожа Михайлова, беше много скромна в това отношение. И аз ще Ви помоля, госпожо Михайлова, да кажете някои данни, ако имате, колко много ученици участват в професионално дуалното образование? Какви мотивационни

политики разработихме ние като социални партньори, заедно с Министерството на образованието и науката и с помощта на господин Попов, за да може да се мотивират самите ученици да избират професионално дуално образование и обучение? И най-важното – да се мотивират и родителите, защото Вие знаете, че в този период на развитие на учениците родителите определят много неща от бъдещото професионално развитие на техните деца.

На мен ми прави много силно впечатление това, че ние все още в професионално дуалното образование не сме направили и някои политики, които да подпомагат развитието и мотивацията на учениците да участват в професионалното дуално образование, както и да мотивираме и предприятията, работодателите, които приемат нашите ученици да се обучават в производствения сектор.

Единственото нещо, което ние направихме, това е да поемем социалните осигуровки на учениците. И дотук приключи нашата законодателна политика от гледна точка на правителството. Аз много се притеснявам за това, че Министерството на образованието и науката не предприема абсолютно никакви действия, за да може да се направят и други неща, които да мотивират самите ученици. Защото само социалното осигуряване на учениците не е достатъчно. Тук всички много добре познаваме как и по какъв начин се разреши този проблем в Словакия. Как този проблем се разреши в Румъния. Безспорно тези две страни увеличиха заплащането на самите ученици. При нас заплащането е изключително ниско и затова учениците не искат да работят за 10-15 лева.

Другото нещо е транспортът, който трябва да се поеме за учениците. Никой не го поема, поема го училището. Това би трябвало също да бъде една държавна политика. Също така трябва да се увеличат не само трудовите възнаграждения на учениците в предприятието, но трябва да се увеличат и стипендиите на тези ученици. И понеже не сме разработили мотивационните политики за

самите ученици, аз съм дълбоко убедена, защото това е част от работата и на нас като социални партньори, но мен никой не ме е потърсил да работим за мотивация на самите родители.

Ние с господин Попов много често говорим за това как и по какъв начин трябва да се мотивират родителите, защото в този период на развитието на децата те определят къде ще учат, защо ще учат, дали ще учат в езикови гимназии или в професионални училища и така нататък. Защо не искат в професионалните училища? Какъв е проблемът? Въпреки че лично аз смятам, познавайте образователната система, ние имаме невероятни професионални училища, ние имаме невероятна база не само учебна, но ние имаме професионални училища, които имат подписани договори с фирми, организации, предприятия, които имат най-високо технологично развитие, където отиват да карат практиката си нашите ученици. И въпреки всичко ние правим така, че винаги по пътя на най-лекото съпротивление караме учениците да избират професионалното училище, като намаляваме броя на паралелките в средно общо-образователните и увеличаваме паралелките в професионалното училище.

Аз смятам, че ние имаме още какво да работим и мисля, господин Попов, това е Ваша идея, аз я приемам, смятам, че ние трябва да разработим една мотивационна политика – кои са тези мотивационни фактори, които ще накарат родителите да изберат за децата си професионалното образование и кои са тези мотивационни фактори, които пък ще накарат самите ученици да изберат професионалното училище, за да може по-бързо да се реализират на пазара на труда.

Защото сега наблюдаваме? Отиват във езиковите гимназии, в средните училища, завършват и след това отиват за три месеца в ЦПО-тата да вземат някаква професия и да се реализират на пазара на труда. А за три месеца не може да стане нито добър стругар, то вече всичко е с компютри, всичко е с работи и така нататък. Мисля, че ние

всички познаваме производствените предприятия, където нашите деца и ученици водят производствената си практика. Така, че всичко е на много високо технологично развитие и въпреки всичко, те нямат желанието да останат в тези предприятия. Много често посещавам тези предприятия и питам ръководителите на предприятията, които в една голяма част са и собственици на тези предприятия: Добре, защо не идват след като всичко е с работи и е механизирано и така нататък, защо не идват учениците? Защото все още ние робуваме на стереотипите и менталитетите, че по-престижна е работата, когато човек вземе химикалката, но не когато натиска копчето на една или друга машина.

Имаме много работа от гледна точка на това, което казах преди малко. С много министри съм водила разговори в тази посока. Ние бяхме стигнали до някакъв консенсус с бившият министър професор Цоков за разработването на тези мотивационни политики. Безспорно господин Вълчев, който е един много комуникативен министър, който няма търпението да се случи нещо добро, и то колкото се може по-бързо в професионалното образование, свързано с развитието и на пазара на труда. Мисля, че всички тези програми подпомагат отчасти мотивационните нагласи на младите хора, но мисля, че в тези национални програми на синдикатите не е отредено мястото такова, каквото ни се полага. До миналата година даже няхаме никакъв запис в програмите, а децата, учениците са при нас в предприятията, при синдикалните членове.

Плюс това, аз смятам, че ние дължим изключително много неща и на наставниците в предприятията. Хиляди пъти ние синдикатите предлагаме квалификация на наставниците, които поемат нашите ученици в предприятията. Много моля да бъде извинена, но аз много пъти съм говорила с госпожа Тивидошева, която не я виждам тук. Много пъти съм говорила да се направи една такава програма за квалификация на наставниците в предприятията, които поемат

учениците. Защото работникът в предприятието трябва да бъде обучен, квалифициран как да работи с младите хората, както ние учителите се научаваме да работим с възрастните. Не съм чула засега, може би нямам сведения или не съм се интересувала аз достатъчно, но смятам, че една такава програма трябва да разработим, господин Попов.

Плюс това, аз мятam, че тази програма, която ръководи госпожа Тивидошева за усъвършенстването на професионалното образование и обучение, се преработваше няколко пъти. Първият вариант беше добър. Втория вариант лично аз не го одобрявам, защото всички хора, които трябва да работят по този проект, където трябва госпожа Тивидошева да назначи хиляда и не знам колко експерти на трудов договор, къде ще ги намерите на трудов договор? Това просто даже не мога да си го представя, при условие че няма толкова много кандидати. Когато първоначалният вариант на Програмата беше, че ще бъдат на граждански договор и така нататък, имаше много кандидати. Сложи се изискването да бъдат на трудови договори и веднага една голяма част, и то много добри специалисти, Роси, и госпожо Дечева, ние сме си говорили за тези неща, се отказаха веднага.

Има някои неща, които не се дообмислят, господин Попов. И аз не знам къде е вината – дали изискване на Европейската комисия, дали ние си слагаме някакви стъклени тавани. Но този амбициозен проект, който се ръководи от госпожа Тивидошева и който е много далеч във времето, човек изпуска началото, защото толкова дълго във времето и пространството човек губи нишката. Човек може да се пенсионира, докато проектът приключи. Струва ми се, че трябва да се преосмислят някои неща.

Искам да изкажа голямата си благодарност на господин Попов и на неговия екип. Много Ви благодаря, господин Попов. Резултатите

в професионалното образование се виждат и аз съм изключително удовлетворена от това.

И още една препоръка, понеже квалификацията на учителите е изключително важна и аз съм пристрастна към това. Учителите от общообразователните дисциплини в професионалните училища през седмица са на квалификации. Смятам, че МОН трябва да разработи един график, госпожо Михайлова, за квалификация на учителите по различните професионални направления. И, господин Попов, аз ще Ни помоля да ни помогнете в това отношение.

Благодаря Ви и желая успех! И още един път много благодаря, защото средствата, които се отделят, са насочени точно към хората, които дават принадлежната стойност в образованието. Благодаря Ви.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря Ви, доктор Такева, за хубавите думи, но също и за предложенията и за критиките. Ние сме винаги отворени за критики и за предложения.

Да, виждате, опитваме се мащабно да планираме и невинаги постигаме в пълна степен това, което е планирано, но все пак трябва да си поставим високи цели.

Заповядайте да чуем и работодателските организации.

РОСИЦА СТЕЛИЯНОВА (*Асоциация на индустриалния капитал в България*): Благодаря, господин Попов.

Помолих, тъй като ще подкрепя една голяма част от това, което каза доктор Такева и няколко допълнения. Заради това идеята ми е по-скоро да ни отговорите общо.

Тъй като съм напълно съгласна с голяма част от нещата, които тя каза във връзка с мотивацията за професионалното образование, ние може би повече от 6 или 7 години се опитваме да постигнем някакъв консенсус ние да участваме по-активно в процеса на повишаване на привлекателността на професиите за младите хора, защото факт е, че един специалист със средно професионално образование или поне голям процент от тях вземат много по-високи

възнаграждения от тези, които са с висше, да не говорим пък за многото на брой лица с висше, които работят на места, изискващи средно образование.

Това, което само ще коригирам госпожата Такева, защото тя говореше непрекъснато за синдикати, когато ние говорим, говорим за социалните партньори, сега ще говоря за работодателите. Това, което на нас също ни липсва в тази програма и ние с Вас много пъти сме говорили, ще започна с положителното, че специално аз и екипът на нашата асоциация много се радва, че поехте ръководството и започнахте много по-отворена политика и диалог с нас, което е изключително положително и на което ние винаги сме държали и искали. Но на практика социалните партньори като че ли отсъстват или са избутани съвсем встрани от Програма „Образование“. На практика ние можем да дадем изключително много. Няма да говоря сега по сегашните операции, когато започнем да ги обсъждаме, ще дам и конкретни предложения. И тук не говоря ние просто да вземем едни пари, защото отстрани малко така изглежда, защото ние представяваме интересите на нашите членове, нашите работодатели. Непрекъснато получаваме заявки, че липсват хора, че има нужда от дуално обучение. Само че, за да има дуално обучение или няма база, или регионалното управление си е преценило, че само това ще се развива в този регион, или няма преподаватели. Затова напълно подкрепям това предложение преподавателите по професионални направления да бъдат обучавани. И включително да бъдат развивани и в по-нови технологии, но и да търсим вариант за привличане на лица, дори да са в предпенсионна или дори в пенсионна възраст, които са специалисти от бизнеса, но могат да бъдат бързо обучени, за да преподават и да бъдат разкрити дуални паралелки там, където бизнесът има нужда.

За пореден път казвам, че при нас липсва картографиране на професионалното образование. Не обучение, говоря за системата на

образованието. Освен че знаем, че са примерно 430 и няколко, извинете ме ако бъркам точно цифрата, професионални училища в България, ние нямаме една ясна карта кое училище каква база има, какво може да развива. Повечето професионални училища, примерно Селскостопанска гимназия, вътре има само една паралелка, която е насочена в това направление. Абсолютно всички други са свързани с фризьорство, козметика, строителство, всякакви. Тоест, липсва ни тази профилност да знаем къде какво имаме като база, къде какво имаме като преподаватели и да инвестираме конкретно там, където са липсите и нуждите на бизнеса.

Разбира се, за да инвестираме там, трябва да знаем и конкретните нужди и тук сме ние. Ние можем да направим това проучване, ние можем да съберем тези данни. За нас не е толкова важно да организираме една или две борси или ден на отворените врати. Ние искаме да участваме в реформиране на политиките и в разработване на инструментариума, защото считам, че това е важно и ние като социални партньори, бидейки на място, сме много по наясно с нуждите и на работодателите, и на бъдещите работни места, които се очаква да се развият, както и на технологиите, които в момента се прилагат.

Трябва да направим една такава карта и тя напълно е във възможностите според мен на Програмата.

Когато започнем да обсъждаме проблеми, които ние виждаме, усещаме малко прехвърляне на топка между МОН и Програма „Образование“. Едните казват: ама те го пишат. Другите казват: ами те решават. Окей, не искаме да се месим във Вашата вътрешна организация, просто искаме да видим нашето място на социалните партньори в тази програма там, където можем да бъдем полезни. Тук не е идеята просто да участваме заради участието, но ние идентифицираме страшно много проблеми. Всеки от нас си е направил анализи, всеки от нас има конкретен поглед дали върху

професионалното, дали върху висшето, дали върху началното и основното образование, защото тя самата система има нужда от реформация от долу до горе. И във всяка една такава операция, която е свързана с пазара на труда, ние можем да бъдем пълноправен партньор на Министерство на образованието и науката, на висшите училища или на професионалните гимназии.

Затова моят апел е да отворим една такава дискусия извън това, което днес ще дадем като бележки или коментари, но нека да седнем всички социални партньори, не само работодателите и синдикатите с вас, с представители на двете дирекции за висше образование и за професионално образование да помислим какво в момента от наша гледна точка като работодатели, като представители на работниците, имаме нужда, да помислим в тези операции, които Вие планирате, как точно да оформим нашето място, или пък да разработим нова операция. Това е въпрос вече на дизайн и решения, но мисля, че така ще бъдем най-полезни.

По отношение на менторите ще направя също един коментар. Има такава програма, която е за обучение на ментори, доколкото знам, към МТСП Българо-германският център, в момента ЦРЧР обучава, защото него вече го няма, но тази програма така и никой не я разви. Идеята навремето като обсъждахме беше по-скоро тя да бъде дадена на социалните партньори, защото ние си знаем хората и ние можехме да обучаваме най-много. Издаде се една заповед, направи се една програма. Те според мен въобще не се обучават, никой не знае къде се обучават тези хора, въпреки че тя е качена на сайта на МОН, но там трябва време, за да стигнеш до нея и да я намериш.

Така че може би един рестарт на това би могъл да бъде направен, така че да се случват реално тези обучения на менторите в предприятията.

Това е. Да не отнемам повече време, вече по-конкретно по операциите. Благодаря.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря.

Останалите социални партньори, ако искат да вземат отношение?

Аз до голяма степен мога да се съглася с това, което казахте. За секторните съвети на уменията аз лично смятам, че това беше едно огромно усилие – нещо, което не е правено в България и което се увенчава с успех. За наемането им има трудово законодателство, което нито Европейската комисия го е писала, нито ние. То е такова – трудов договор. Не можахме, мисля, че никой не видя друг вариант. Разбирам, че е неудобно за някои ръководители на предприятия да бъдат наети на трудов договор към МОН, но това бяха възможностите. Ако измислим нещо друго, ще го приложим за в бъдеще, но сме благодарни на това, че много представители на бизнеса се включиха в тези секторни съвети на уменията, дори и безплатно. *(Реплика от д-р Янка Такева.)* Това ще бъде извън протокола, защото не си включихте микрофона.

Да, предишният програмен период помните, че дуалната система, продължавайки швейцарския принос по ДОМИНО, беше системен проект на МОН и тогава може би имаше тази координация, за която говорите, централно се изпълняваха мерките. Новият програмен период, вече решихме, че има вече така изградена система, капацитет да пусне мерките за дуално обучение на ниво училище. Виждаме, че така има по-малко участие, тоест през подхода „Интегрирани териториални инвестиции“ по-малко училища се включиха. Затова отворихме и процедура на подбор, там социалните партньори са включени, чрез териториалните си структури по предложение на самите социални партньори. Надяваме се да се включите, но си давам сметка, че това участие ще бъде разпокъсвано, тоест някъде ще има острови на благополучие, някъде ще има неуспешни проекти. Може би наистина има една ниша, която трябва да се запълни, именно МОН чрез партньорство с социалните

партньори да допуснем възможността за това картографиране, за координиране на центровете за високи постижения в професионалното образование, обучение, за координиране въобще на мерките за обучение на наставниците, защото в проектите за дуално обучение има предвидени дейности за обучение на наставниците, както и за обучение на преподавателите по професионална подготовка в предприятията. Има предвидени мерки за информационни кампании, борси и така нататък, но на местно ниво, но се губи може би тази координационна роля и визията за политиката, така да го кажем.

Аз съм отворен да продължим разговора в тази посока, а защото да направим и консултации с швейцарската програма, защото те също предоставят подкрепа за ДОМИНО 2, да видим при тях какви са възможностите, какво можем ние да поемем. Аз лично съм песимист относно това да се договори целият ресурс за дуално, който е отворен в момента по Програмата, защото имаме 83 милиона по интегрирани териториални инвестиции и още 83 милиона процедура на подбор, така че оттам със сигурност ще остане някакъв ресурс, който може да насочим естествено и с разговори с Европейската комисия.

Така че отбелязваме го това в протокола. Все пак към момента идеята мисля, че не е много зряла, но ще продължим разговорите заедно с МОН, дирекция „Професионално образование и обучение“, която е много активна.

Други впечатления, коментари, предложения, критики?

Заповядайте.

ГЕРГАНА ЕФРЕМОВА (*представител на групата юридически лица с нестопанска цел за общественополезна дейност (ЮЛНЦ за ОПД), работещи в сферата на защита на основните права, равенството между мъжете и жените, недискриминацията и равните възможности*): Здравейте!

Искам да поздравя Изпълнителната агенция както за амбициозния план за наваксване на малкото изоставане, което има, така и за това, че наистина през този програмен период оценката върви паралелно с изпълнението на операциите, което я прави още по-полезна.

Имам въпрос, свързан именно с оценката и повишаването на капацитета на бенефициентите. Освен информационните дни, повишаване на капацитета за кандидатстване по проектите, дали се планират дейности, свързани с повишаване на капацитета им за мониторинг и вътрешна оценка? Тъй като нещо, което ми направи впечатление вчера в училището, видяхме един училищен екип, който полага страшно много усилия, работи с много сърце, дава всичко от себе си и в същото време не можахме да получим отговор на въпроса кои от мерките имат най-добър ефект и са най-полезни за училището. И съответно пък чухме, че по документи имат много добра оценка, а в същото време резултатите, които отчитат, са неустойчиви.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря за изключително важния въпрос.

Ние като управляващи орган разработихме един стратегически план за повишаване на капацитета на бенефициентите на Програмата и следвайки този план представихме на Вашето внимание критерии и обявихме процедура по техническа помощ. Това е за пръв път, когато допускаме бенефициенти, освен управляващия орган и други, в случая МОН, но най-вече Центъра за повишаване на квалификацията на педагогическите специалисти в Банкя. Те даже мисля, че вече подадоха проект за 1 милион лева, където те разработват една програма към ръководствата на училищата, тоест директори и заместник-директори, ръководният състав. Именно целта е да се повиши проектната култура, културата за оценка, културата за популяризиране на дейностите. Такъв тип обучение, което ние в

управляващите органи сме минали отдавна и просто това ни е в кръвта вече, но това липсва в образователните институции.

Мисля, че по Плана за възстановяване и устойчивост изключително много се повиши капацитетът на училищата, защото всяко едно училище вече работи с ИСУН, дори и в най-затънтеното селце, там където има останало училище, те са краен получател, подават дневни финансови отчети в ИСУН. Много е трудно в началото, но постепенно виждаме, че усвояват и затова сме предложили тук едната операция с директни бенефициенти всички училища, тоест разчитаме, че те са натрупали вече някакъв капацитет и с малко по-облекчени дейности биха могли, без да ги натоварваме излишно, да се справят с такъв тип проекти. Естествено, сме отворени, ако имате други предложения на днешното и на следващи заседания да обсъдим и нови мерки за засилване на капацитета.

По отношение на неправителствения сектор правим отделни такива, в рамките на информационните дни, разбира се, но сме правили и обучения за държавни помощи, така че тези неща ще продължат. Благодаря.

ГЕРГАНА ЕФРЕМОВА: Най-вече фокуса върху мониторинга и оценката.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Върху оценката е един от акцентите.

Предлагам, ако няма други предложения и коментари да пристъпим към следващата точка от дневния ред.

Точка 3. *Представяне на напредъка и очакваните резултати от операциите със стратегическо значение („Силен старт“, „Успех за теб“, „Модернизирание на професионалното образование и обучение“) – за информация и дискусия.*

Днес имаме много силно участие на Министерството на образованието и науката. Тук са едни от водещите директори на дирекции в МОН, които ръководят и така наречените операции от

стратегическо значение. Те ще ни представят накратко напредъка по тези операции.

Тук са госпожа Пенка Иванова – директор на дирекции „Учебници и училищна документация“, ръководител на проект „Успех за теб“, госпожа Ваня Георгиева от дирекция „Съдържание на предучилищното и училищно образование, ръководител на проект „Силен старт“ и госпожа Ваня Тивидошева – директор на дирекция „Професионално образование и обучение“, ръководител на проект „Модернизиране на професионалното образование и обучение“.

Заповядайте за първите резултати и напредъка по тези проекти.

ВАНЯ ГЕОРГИЕВА (*Министерство на образование и науката*): Много Ви благодаря, господин Попов.

Здравейте от мен.

Казвам се Ваня Георгиева и съм ръководител на проект „Силен старт“ – проект, който е с фокус грижата за най-малките. И разбира се, повишаване на качеството на образованието и грижите в ранна детска възраст.

Ще направя презентацията си в две посоки. Първата е свързана с конкретните резултати от дейностите. Втората е свързана с мястото на проекта и всъщност връзката му с останалите политики на Министерството в областта на предучилищното образование, образованието и грижите в ранна детска възраст.

Проектът е един прекрасен инструмент за реализиране и надграждане на тези политики, който дава възможност наистина да се постигат устойчиви резултати в системата на предучилищното образование, и този проект всъщност е първият, който допуска и участието в част от дейностите на яслени групи в детските градини, което е особено ценно, защото всеки специалист знае, че колкото по-рано започне грижата за децата, които имат нужда от подкрепа, толкова по-ефективна е тя напред във времето. И в продължение на това, което чуваме до момента, само ще кажа, че всички тези

прекрасни резултати в системата на училищното образование и на професионалното образование и обучение няма как да се реализират, ако не са положени едни успешни основи за старт в живота на всяко едно дете.

По отношение на проекта, разбира се, няма да се спирам на чисто административните данни, които са свързани със сформирания екип за организация и управление, със сформирания териториални екипи. Това, което е важно да споделя, е, че в проекта са се включили 1494 институции, 1268 детски градини, 226 училища. Малко след стартирането на проекта, което беше на 15 февруари миналата година, беше издадена и заповедта на министъра с включените институции. Разбира се, те са включени въз основа на одобрения с проектното предложение механизъм за включване на институциите в изпълнението на проекта. На този етап 1092 от тези институции са планирали и реализират дейности по проекта.

На следващия слайд съм се постарала да представя процентното участие на детските градини и училищата спрямо тези, които са включени в заповедта, като виждате и разпределението по региони. Това са процентът на участващите детски градини във всеки един регион и на училищата. Като тук правя уточнение, че това са училища, в които се осъществява предучилищно образование, тоест там има групи за задължително предучилищно образование и има области в страната, в които няма общини, в които да се осигурява предучилищно образование в училища, тъй като това, знаете, е възможност, която дава Законът – предучилищното образование да се реализира само в детски градини, където това е възможно.

По отношение на конкретните дейности, проектът има четири ключови дейности като те, разбира се, имат един надграждащ характер на политиките, които изпълнява Министерството. По отношение на повишаване на квалификацията на педагогическите специалисти в края на миналата година бяха проведени обучения по

две теми, които са осъществени с подкрепата на Регионалния център за подкрепа на процеса на приобщаващо образование, като те са свързани с придобиване на умения за прилагане на картата за функционална оценка на индивидуалните потребности на децата със СОП и за адаптиране на учебно съдържание по образователни направления. Тук ще кажа, че преди стартирането на дейността за повишаване на квалификацията на педагогическите специалисти беше направена анкета сред директорите на детските градини, които са включени в проекта и разбира се, са заявили желание да участват в тази дейност. Темите, които сме избрали, са на база на резултатите от това анкетно проучване.

През тази година сме стартирали подготовка за обучение на непедagogически специалисти, като тук също част от анкетата с директорите бяха предложения за теми, които са адекватни и необходими всъщност на непедagogическите специалисти. Въз основа на направените предложения до края на тази година ще бъдат проведени обучения с непедagogически специалисти.

По отношение на дейност 2, тя е свързана с интензивна работа с родители, това е дейност, която е нова, тъй като проект „Силен старт“ надгражда проект „Активно приобщаване в системата на предучилищното образование“, реализиран в предходния програмен период и тази дейност всъщност стартира за първи път по проект REACT. Оказва се изключително полезна и тя всъщност ни даде възможност да провокираме и да насърчим образователните институции да работят интензивно с родителите, тъй като в проект „Активно приобщаване“ бяха проведени едни национални кампании, които ни дадоха като резултат възможността да направим тази преценка, че е много по-добре на институционално ниво да се реализира пряката работа с родители и тяхната интензивна подкрепа.

За изпълнението на дейността са наети и непедagogически специалисти, виждате тяхното разпределение към 31 март тази година.

В рамките на проекта се осъществяват дейности 3 и 4 допълнителна и в рамките на дейност 4 обща подкрепа на личностно развитие на децата. Тя се осъществява чрез наемането на допълнителни педагогически специалисти, което няма да изненада никого, че е една от най-търсените възможности от детските градини за осигуряване на допълнителна подкрепа на децата. И всъщност тя е изключително динамична като изпълнение, защото търсенето в различните институции е в зависимост от броя на децата, които постъпват със специални образователни потребности всяка учебна година. И наистина се опитваме да отговорим на необходимостта на всяка една институция, която има желание да се включи и да реализира дейност 3 и да осигури необходимата допълнителна подкрепа на децата. 2010 деца към момента са подкрепени от тези педагогически специалисти, които са наети, и са реализирани 240 пакета за допълнителна подкрепа. Всъщност това са пакети, в които са специалисти, които работят в детската градина, не са част от назначеният екип по проект „Силен старт“, осигуряват допълнителна подкрепа на децата, които имат такава потребност.

В рамките на дейност 4 съм посочила двете ключови дейности, които към момента са стартирали и се изпълняват, но дейността има още две поддейности. В случая виждате броя на децата, които са включени в допълнително обучение по български език. Това са 25 885 деца. Разбира се, за изпълнението на тази дейност, екипите в детските градини прилагат разработената по проект „Активно приобщаване в системата на предучилищното образование“ методика за провеждане на допълнителното обучение по български език. Тази методика съдържа в себе си инструменти за диагностика на входящо и изходящо равнище на владението на езика, както и за междинна

диагностика. Там, където е необходимо, учителите биха могли да я използват. В зависимост от резултатите от входящата диагностика на степента на владение на езика се определя и броят на пакетите, които всяко дете може да получи за допълнително обучение по български. Възможност за допълнително обучение по български е осигурена както в учебното време, така и в неучебното време на учебната година.

Една нова дейност, която предизвиква все по-голям интерес в детските градини, е осигуряването на възможности за провеждане на занимание по интереси. Към момента в такива дейности са включени 6073 деца, но интересът към тази дейност не съвсем бавно, по-скоро доста интензивно расте.

В тази дейност, както казах, има две поддейности, които не са на този слайд, тъй като те все още не са стартирали. Първата е свързана с прилагането на иновативни програмни системи, тоест на иновативни елементи на образователно съдържание в детските градини. А другата е свързана с апробиране на модели за междуинституционално сътрудничество, за която, надявам се, ще имаме подкрепата на общините.

Тук няма да се спирам и се извинявам за многото текст на слайда, но само ще кажа, че това са индикаторите, които към момента можем да отчетем като изпълнение по проекта. Като средна стойност на изпълнение на индикаторите може да кажем, че около 55% е средната стойност на изпълнение на индикаторите.

Оттук насетне ще направя тази пресечна точка с останалите политики. Разбира се, това са изпълнения на препоръки на Съвета, които са свързани с образованието и грижите в ранна детска възраст. Проект „Силен старт“ допринася за постигането на целите на Европейската гаранция на детето и чрез него се изпълняват и част от мерките, заложили в Националния план за прилагане на гаранцията за детето. И също така ще допринесе за въвеждането и прилагането на

рамката за качество за образованието и грижите в ранна детска възраст, чието разработване беше приключено през 2022 г.

Финансовите инструменти тук не са само Програма „Образование“. Разбира се, всички политики са надградени и с другите финансови инструменти като чрез Националния план за възстановяване и устойчивост основната насоченост на подкрепата е свързана към разширяване на достъпа чрез строителство на нови детски градини. Националните програми подкрепят различни аспекти на иновациите в детските градини. Инструмента за техническа помощ използваме за втори път в областта на образованието и грижите в ранна детска възраст. В първият етап на използване на този инструмент беше разработена Национална рамка за качество на образованието и грижите в ранна детска възраст, която е публикувана на електронната страница на Министерство на образованието и науката. В момента се изпълнява втора фаза на този проект, в рамките на който, тук съвсем накратичко, няма да влизам в детайли, защото това е наистина една много ценна пресечна точка между двата проекта, тъй като чрез квалификацията на педагогическите специалисти и чрез дейност 4.4, която е свързана с апробирането на модели за междуинституционално сътрудничество на общинско ниво, ще даде възможност да се реализират и част от целите на практика на този проект.

Ключовите резултати от проекта са свързани, всъщност най-ключовият е свързан с разработването на инструмент за наблюдение на оценка и качество на образованието и грижите в ранна детска възраст, която да бъде пилотирана и в края на проекта, към месец юли 2026 г., да може да започне нейното поэтапно въвеждане в системата на предучилищното образование.

Както вече казах, мисля, че не е само проектът „Силен старт“, но и проект „Успех за теб“ допринася за реализиране на целите на Европейската гаранция на детето, като осигурява подкрепа на децата

от всички категории, които са част от идентифицираните целеви групи на Европейската гаранция за детето.

И с това ще завърша, защото знам, че сме напреднали във времето и да оставя възможност на останалите колеги да представят напредъка по проекти „Успех за теб“ и „Модернизация на професионалното образование и обучение“. Но бих искала да кажа, че всъщност наистина малките стъпки в тази възраст са голяма отговорност, защото полагат основите за един успешен старт в живота. Благодаря ви за вниманието.

ПЕНКА ИВАНОВА (*Министерство на образованието и науката*): Добър ден от мен.

Казвам се Пенка Иванова. Ръководител съм на проекта „Успех за теб“ и директор на дирекции „Учебници училищна документация“.

За да избегна йерархиите на изброяването, позволете ми с респект да се обърна така.

Уважаеми госпожи и господа участници в провеждането на Петото заседание на Комитета за наблюдение на Програма „Образование“ 2021 – 2027 година, благодаря Ви за поканата и за възможността в следващите минути да представя на Вашето внимание петте дейности по проект „Успех за теб“ и резултатите от изпълнението им към настоящия момент. Проект, чието начало бе поставено на 27 януари 2023 г. с бюджет 151 милиона и 123 хиляди лева.

Подборът на училищата за участие в проекта е извършен въз основан разработен механизъм. Отправени са и две покани през 2023 и 2024 г. до всички общински, държавни и частни училища. След което със заповед на министъра на образованието и науката са утвърдени общо 1542 училища за осъществяване на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие на учениците, от които 1484 училища за работа с ученици от уязвими групи и 210 училища с ученици с изявени дарби. И тук веднага бързам да уточня, че 152

училища участват едновременно и в двете дейности с целеви групи. В тези училища са включени ученици от уязвими групи, в това число ученици от маргинализираните групи, ученици, които имат обучителни затруднения с пропуски в усвояването на учебното съдържание, ученици в риск от отпадане от образователната система, ученици със специални образователни потребности, ученици в риск с хронични заболявания и ученици с изявени дарби.

Когато говорим за учениците, несъмнено работим и с родителите в това число и роми, а за изпълнението на дейностите по проекта са включени учители, педагогически специалисти, непдагогически персонал, включително образователни медиатори, социални работници, помощници на учителя. В дейностите се включват експерти от регионалните управления на образованието, специалисти от екипи за подкрепа за личностно развитие и всичките – родителите, учителите, назначените педагогически специалисти и персонал са целевите групи по този проект. Всички всъщност заедно работим за постигане на специфичните цели на проекта – за подобряване на приобщаващия характер на училищната образователна система, за повишаване на мотивацията на учениците за учение и стимулиране на творческите им изяви, за изграждане на подкрепяща общност и разбира се, повишаване на капацитета на педагогическите специалисти.

Както вече Ви споделих, ще представя петте дейности по проекта, чието изпълнение ще доведе до изпълнението и на основната цел на проекта, която е насърчаване и разгръщане на потенциала за личностно развитие на учениците, за трайното им приобщаване в училищното образование и подобряване на образователните им резултати.

Дейност 1 е насочена към повишаване в квалификацията на педагогическите специалисти, обучение на непдагогическия персонал. По отношение на темите за повишаване на квалификацията

на педагогическите специалисти са предложени пет теми. Три от тях са за прилагане на инструментариум като тези инструментариуми са разработени от следните екипи.

Един от инструментариумите е разработен от Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ и този инструментариум е за ранно идентифициране на ученици в риск от преждевременно напускане на образователната система за диференциран подход при определяне на потребностите им от предоставяне на индивидуална подкрепа.

Инструментариумът, който е за идентифициране на маркери на риск при деца, ученици и за определени на възможности за предоставяне на допълнителна подкрепа за личностно развитие на учениците в риск е разработен от екип на Нов Български университет, а екип на Националния дворец на децата разработи инструментариум за откриване на дарби на ученици и за определяне на възможностите за стимулирането им чрез допълнителна подкрепа за личностно развитие на учениците с изявени дарби.

Изключително много разчитаме на специалистите, които са в регионалните центрове за подкрепа на процеса на приобщаващото образование, които предлагат и осъществяват обучение на педагогическите специалисти за прилагане на карта за функционална оценка на индивидуалните потребности на ученици със специални образователни потребности и хронични заболявания.

И не на последно място, с особено внимание и акцент е следващата тема, която е предложена – това е въвеждащата квалификация за осъществяване на обща и допълнителна подкрепа и това е квалификация, която е насочена към новоназначение учители с педагогически стаж до 4 години.

До момента са проведени обучения на 276 педагогически специалисти.

Втората дейност е насочена към интензивна работа с родители на ниво училище за формиране на положителни нагласи към образованието и за пълноценното им участие в образователния процес. По дейността специалистите, които работят на терен, работят от една страна с родители на ученици от уязвими групи и всъщност тогава логично е формите за тази интензивна работа да бъдат насочени за повишаване на социалните и гражданските компетенции за приобщаващо образование, за осъзнаване на отговорностите за възпитанието, развитието и отглеждането на децата им, както и изграждане на положителни нагласи към образователния процес и, както ние много често казваме, родителите да припознаят образованието като ценност. Родителите, които са от различни общности, логично е тези форми за интензивна работа да бъдат насочени за формиране на толерантност и приемане на различието. И тъй като вече няколко пъти споделих и казах форми за интензивна работа, само да направя уточнението, че те могат да се изпълняват групово, могат да се изпълняват индивидуално в зависимост от характера на предпочетената форма. Може да има индивидуални консултации, може да има информационни дни в училището, може да има съвместно участие с публични изяви с ученици и родители. Това са всички онези събития, празници, работилници, които се организират на ниво училище.

До настоящия момент в тази дейност са включени 11 049 родители, а в тази дейност за изпълнението са назначени 1148 образователни медиатори и социални работници в 692 училища.

Дейност 3 това е допълнителна подкрепа за личностно развитие на ученици със специални образователни потребности в риск, с хронични заболявания и изявения дарби за трайно приобщаване в училищното образование. Всъщност всички Вие знаете, че това е една дейност, която надгражда досегашни модели и практики в приобщаващото образование. Логично е нейната цел да бъде

насърчаване и разгръщане на потенциала за личностно развитие на учениците от начален и прогимназиален етап със специални образователни потребности, с хронични заболявания, в риск и с изявения дарби, които обаче се идентифицират от целевите групи от екипа за подкрепа за личностно развитие, който не само оценява техните потребности, но и разработва план за подкрепа.

Допълнителната подкрепа се осъществява чрез назначените по проекта специалисти, чрез часове допълнителна подкрепа или както казваме – пакети от часове, предоставяне на стипендии и оборудване за създаване или за обновяване на кабинети.

Когато говорим за допълнителна подкрепа за ученици със специални образователни потребности или с хронични заболявания, неминуемо това е подкрепа, която е чрез занимание за психосоциална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, обучение по специалните учебни предмети, ресурсно подпомагане, осигуряване на подкрепяща среда и така нататък.

Когато говорим за допълнителна подкрепа за ученици в риск, но говорим за тези ученици, които са определени в Допълнителните разпоредби на Закона за предучилищното и училищното образование, дейността е насочена към предотвратяване на възможните негативни последствия за ученика и за подпомагане на неговото развитие.

А за учениците с изявени дарби, допълнителната подкрепа се предоставя, за да бъдат стимулирани и развити техните таланти, като се прилагат различни модели. Допълнителна подкрепа за тях е и предоставянето на еднократни стипендии на учениците от първи до седми клас. До момента 9879 ученици със специални образователни потребности в риск, с хронични заболявания и с изявени дарби са получили допълнителна подкрепа за личностно развитие. 74 одобрени искания за предоставяне на еднократна стипендия. Назначени са 306 специалисти, от които психолози – 110, логопеди – 80, ресурсни учители – 39, помощник на учителя – 77. 364 кабинета

са одобрени за оборудване и дооборудване, от които 179 за оборудване и 185 за дооборудване.

Дейност 4, за целите на превода просто изчитам наименованието на дейностите – Допълнително обучение за общо подкрепа за достъп и трайно приобщаване в училищното образование. Тази дейност е насочена към учениците от първи до 12 клас, които имат системни трудности и пропуски при овладяване на учебното съдържание по съответен учебен предмет или по няколко учебни предмета.

Допълнителното обучение по този проект се организира по класове и така за учениците от начален етап от 1 до 4 клас допълнителното обучение се организира по български език и литература и по математика. За учениците от прогимназиален етап, 5 – 7 клас, допълнителните обучения са по учебните предмети български език и литература, математика и природни науки, като тук се допуска и по другите учебни предмети, по кои учениците имат натрупани пропуски.

За учениците от първи гимназиален етап по български език и по математика досещаме се защо – защото те трябва да бъдат подготвени за явяване на национално външно оценяване, а за учениците от втори гимназиален етап по български език и литература, за да подпомогнем подготовката им за държавни зрелостни изпити.

Разбира се, работи се и с учениците, за които българският език не е майчин – допълнителни обучени по български език, като целта е да подкрепим тяхното приобщаване в образователната среда. До момента 84 975 ученици от уязвими групи са получили обща подкрепа.

И петата последна дейност, която ще представя по този проект, това е „Провеждане на занимания по интереси, междуучилищни дейности и кариерно ориентиране и консултиране за обща подкрепа в училищното образование“. Разбира се, една много цветна и шарена

дейност каквито са заниманията по интереси и целта в същност на тази дейност е да повиши мотивацията на учениците за учене, задържането на тези ученици от уязвими групи в училище и насочвани към следващ етап на образование, последваща успешна реализация на пазара на труда.

До момента в занимание по интереси са включени 484 училища, в които са обхванати 12 923 ученици. В междуучилищни дейности са реализирали 119 училища с 12 934 ученици и в кариерното ориентиране и консултиране до този момент са се включили 11 специалисти.

И така, колеги, с тези няколко думи ще приключа презентацията, като споделя с Вас, че до този момент отчетените разходи са над 51 млн. лв.

Пожелавам ползотворна среща и успех на Петото заседание на Комитета за наблюдение.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря.

А сега ще дам думата на госпожа Ваня Тивидошева за представяне на резултатите до момента по проект „Модернизация на професионалното образование и обучение“.

ВАНЯ ТИВИДОШЕВА (*Министерство на образование и науката*): Благодаря Ви.

Здравейте всички!

Благодаря за възможността да представя напредъка по проект „Модернизиране на професионалното образование“ и също така да благодаря, че темата за този проект вече беше засегната, и то с оглед на предизвикателствата, които имаме в изпълнението му, и положителните страни, разбира се, които този проект развива. Благодаря на доктор Такева, на госпожа Стелиянова, включително и на господин Попов, защото някои от основните акценти в този проект вече бяха маркирани.

Аз съвсем накратко ще кажа какво е специфично за този проект.

Първо, той не може да се реализира без партньорство. Това е неговата основна характеристика, защото без социалните партньори, без работодателите не може да се осъществят нито реформените процеси, които са единият пласт от дейностите в проекта, нито дейностите на ниво училище, тъй като те са свързани с развитие на практическите умения на учениците и повишаване на квалификацията на педагогическите специалисти с оглед на осъвременяване на техните умения във връзка с променящия се индустриален и социален свят. Това няма как да стане без партньорства с работодатели, с фирми на местно ниво, с подкрепата на социалните партньори. Така че принципът на партньорството, който е експлициран и формално, разбира се, в самия проект, защото национално представителните социални партньори са ни асоциирани партньори, а Националната агенция за професионално образование и обучение, ето тук е и госпожа Павлова, е партньор в проекта, заедно осъществяваме едни от ключовите дейности. Освен че имаме такива партньори, те са много повече на ниво училище и на ниво местно сътрудничество.

Проектът е комплексен, има 9 дейности с 10 поддейности. Изключително мащабен като замисъл, доста изпитателен за реализация във всичките си нива. Тук схематично съм представила всичките дейности, деветте дейности, разбира се, без поддейностите. Много ми се искаше на една плоскост да се види съдържанието и концептуалната идея в този проект. В зелено са маркирани последните данни, които съм взела от информационната система на проекта. Тези данни са към 15 април. Тази система е жива, тя ежедневно се развива и това, което сме решили да правим, е на всеки три месеца да представяме информация за напредъка на проекта в интернет страницата на Министерството на образованието и науката, така че последните данни, които сме публикували, са към край на февруари и ще предстоят такива към край на месец май.

Между другото, по темата за публичност и прозрачност на информацията също така изключително искам да благодаря и да използвам възможността да го направя на членовете на Консултативния съвет по професионално образование и обучение, които за моя радост са тук. Виждам, че сте и членове на Комитета за наблюдение на Програма „Образование“, което е чудесно, защото чрез Вашите напътствия и изисквания се стараем да бъдем по-добри. Та благодарение и на Вашите настоявания за повече прозрачност ние създадохме такава информация в сайта на МОН. Предстои на 26 юни отново с Консултативния съвет по професионално образование и обучение да дискутираме за напредъка по проекта, за проблемните полета в проекта, за начина, по който може да преодолеем съществуващите слабости и пак благодарение на партньорството.

Дейност 1 е реформената дейност. Благодарение на активното включване на социалните партньори, работодатели, висши училища, професионални гимназии успяхме да сформираме 20 секторни съвета. Много изпитателна дейност беше, както господин Попов каза съвсем за пръв път в България се формират такъв тип партньорски и експертни групи, които са събрани на секторен принцип. Вече беше казано и аз да препотвърдя, че част от тези представители на секторните съвети за уменията, сформирани в рамките на дейност 1, работят на трудови договори към Министерството на образованието и науката – 94 трудови договора. Много са. Тук е доста сложничко и администрирането на тези трудови договори, тоест това от наша страна изисква времеви и човешки ресурс. Но другото, което е изключително важно, е, че имаме около 130 представители, които работят на доброволен принцип и те си появиха благодарение на национално представителните работодателски и синдикални организации, които ни предложиха техни експерти, специалисти в различни сектори. Включихме ги в секторните съвети и сега тези формирования работят с добра активност и добра продуктивност,

мога да кажа, защото първият същностен продукт на този експертен труд е новият списък на професиите за професионално образование и обучение, който беше създаден от секторните съвети и оттам насетне си мина по законоустановения ред през преглед и одобрение на експертни комисии към НАПО, Управителен съвет, съгласуване с министерства, обществени консултации и утвърждаване.

Имаме също така разработване на държавни стандарти и изпитни програми по новия списък на професиите и ново учебно съдържание. Новият списък на професиите съдържа 193 професии, като ние по проекта ще разработим държавни стандарти, изпитни програми и учебно съдържание по 150 професии, което е огромно количество. На практика чрез този проект ние ще създадем новото съдържание в професионалното образование и обучение и вярвам, че чрез това съдържание ще отговорим на целта, която сме си поставили – да развием професиите на настоящето и на бъдещето.

По отношение на дейност 2 – това са компетентностни профили за учителите. Тук по проекта се очаква да бъдат разработени 20 компетентностни профила. Помолили сме всеки един от секторните съвети да избере по една професия в обхвата на сектора, за да имаме 20 различни такива модели на компетентностни профили. Те не са нормирани на учителите по професионална подготовка. Това са пилотни модели. Ще помислим като видим как може да бъдат използвани те, какво ще е практическото им приложение, но със сигурност не са изчерпателни, защото на фона на 150 професии, които ще работим по проекта, 193 общо по новия списък, 20 професии са твърди на изчерпателен брой.

Дейност 3 – Гъвкави пътеки за повторно включване в образователната система. Тази дейност вече ще бъде променена. Благодарим на управляващия орган, че Изпълнителна агенция Програма образование, че одобриха предложението ни за промяна, имаме вече анекс към административния договор. Всъщност

променихме дейността така, че да отговаря на промените в Закона, където отпадат кредитите за професионално образование и обучение и съответстващата дейност, свързана с трансфер на кредити сме предложили да отпадне и бюджетът да се използва за квалификация на преподавателите по професионална подготовка. Така че там ще имаме допълнителен ресурс.

Дейност 4 е свързана с електронни учебни помагала за професионална подготовка и обучение в друга физическа среда. Много голям интерес има за момента към обучение в друга физическа среда, над 4000 ученици са включени в такива обучения. Те са краткосрочни – посещения на фирми, предприятия, различни институции, свързани с конкретната професия, която изучават, за да се запознаят с практиките на място, да поговорят, да видят процесите и да излезнат извън учебната среда.

Дигитално учебно съдържание още не сме започнали да правим, защото то е свързано с новите стандарти по новите професии. Трябва първо да са готови стандартите, но съм убедена, че учителите ще проявят тук голям интерес, защото има голяма необходимост от помагала в професионалното образование.

Дейност 5 е една от по-комплицираните дейности. Тя е с три поддейности. И тук всъщност има поддейност, свързана с възможност за обучение на представители на бизнеса за педагогически и методически умение, което на практика дава шанс и за обучение на наставници по програмата, която е утвърдено от министъра за обучение на наставници. Така че има вече над 700 обучени представители на бизнеса в педагогически и методически умение. Обучават ги самите училища, училищни екипи. Освен това имаме вече и 130 представители на бизнеса, които са включени в образователния процес. Тук имаме шанс бизнесът да преподава в училище. В рамките на 20 учебни часа на срок училищата могат да си назначат представител на бизнеса, на неправителствения сектор и в

тия часове съответно да придобият информация от практическа гледна точка на хора, упражняващи съответната професия. И другото, което е хубаво, е, че част от тези 20 учебни часа на срок може да не бъдат базирани в училище. Може да са свързани също в посещение на предприятия, демонстриране на различни производствени процеси. И тук тази дейност все повече се припознава от училищата, въпреки че за нас има много какво да се желае. Твърде малък е броят на включените представители на бизнеса.

Пропуснах да кажа, че в проекта участват 482 училища. Три покани за включване публикувахме, бяха много отзивчиви училищата. Другото важно е, че тук са включени и училищата към Министерството на културата – училищата по изкуствата, и спортните училища. Така че това е една добра възможност и за тях, защото искаме да развиваме професионалното образование във всички сектори.

Но по отношение на Дейност 5 все още не са стартирани така наречените модулни обучения за учителите по професионална подготовка, които са обучения на място в работна среда. Учителите имат възможност или за един ден, или в рамките на два дни да бъдат в предприятия и да бъдат обучавани пък те от наставниците на новите процеси в съответния сектор. Тук нямаме напредък. И ние споделихме това и пред Консултативния съвет по професионално образование и обучение, че в Дейност 5 разчитаме на подкрепата чрез териториалните структури на синдикатите и работодателите да активираме от нашата страна пък ние училищата, така че да се използват тези възможности.

Дейност 6 е обучение на учители по професионална подготовка с присъждане на кредити. Темите за тези обучения са свързани с подобряване на дигиталните умения, на зелените умения, въобще уменията, свързани с дигиталния и зеления преход. И те могат да се осъществяват от всички институции в регистъра на МОН, от

университетите, от Центъра в Банкя, от всички институции в Наредба 15, които са нормирани, че могат да предоставят квалификация на педагогическите специалисти.

Дейност 7 е обучение на ученици за подобряване на трансверсалните им умения, подобряване на ключовите им умения, умения за работа в екип, за управление на времето, финансова грамотност. Теми, които училищата... Да, меките умения. Чудих се дали да кажа трансверсални умения, защото така е написано по проекта. Получих една забележка на едно от представянията, че трябва да казваме български думи. Така че основни меки, преносими умения. И тук имаме доста голяма активност. Очевидно училищата намират за необходима тая тема, като допълнителни занимания на учениците. И затова имаме включени много ученици – над 4700 ученици са обучени за подобряване на техните преносими меки умения.

Дейност 8 са ученически практики в реална работна среда. Просто да напомня за сравнение мащабността на този проект, че дейност 8, една дейност в този проект в предходния програмен период беше един проект – ученически практики. Ето тук в рамките на една дейност имаме продължение на любимия проект – ученически практики. Казвам любим, защото наистина беше дълго очаквано и от учениците, и от училищата. Вече имаме над 10 000 ученици включени в практики в реална среда. И тук сме обнадеждени, че ще си изпълним високите индикатори, които са ни поставени, което е добре, защото това е начинът да си подобрят учениците практическите умения.

Дейност 9 има различни събития, които се организират на национално ниво. Повечето обаче са на ниво училище. На национално ниво сме планирали организиране на национални кампании и секторни срещи, а на ниво училище всяко едно училище може по две кампании на година да се организира за повишаване на привлекателността на професионалното образование, за привличане

по време на процесите на план-приема на повече ученици, за рекламиране на професионалното образование и на училището като възможности, каквито предоставя. Така че имаме доста активност тук за училищни кампании. И освен това, в рамките на Дейност 9 има и още една поддейност – за кариерно и професионално ориентиране, така че имаме вече и доста голям брой ученици включени в кариерно ориентиране.

Аз вече казах за сформираните секторни съвети и какво разработиха те, така че тук няма да се спирам. Въпрос е, че с изключително интензивност работихме и в присъствени, и в онлайн срещи, и ние с членовете на секторните съвети, и съвместно с експертните комисии към НАПОО, за да постигнем тези резултати.

Какво предстои към момента? Разработване на държавните стандарти и НИП-овете – националните изпитни програми по професиите от новия списък на професиите. Това е дейност, която се осъществява от партньора ни Националната агенция за професионално образование и обучение, като екипите са сформирани от НАПОО, чрез процедури по Закона за обществените поръчки и към момента активно се разработват ДОС-ове, НИП-ове, следват си процедурата, минават обаче и през преглед от секторните съвети за уменията, после съвместни срещи с експертни комисии. Много интензивен е и настоящият период.

След като бъдат разработени, тоест периодично каквито са разработени и се внесат в МОН, пък ние ги провеждаме като съгласувателни процедури с министерствата, със социалните партньори, обществено обсъждане и предстои разработване на учебните програми по тези нови професии. И всичко това трябва да стане в много кратки срокове. Надявам се, че ще успеем, защото сме поели и такъв ангажимент и по Плана за възстановяване и устойчивост.

Ето тук малко живият живот на проекта във снимки. Това са част от участниците в проекта – секторните съвети за уменията на първата среща, в която започнаха да мислят за дизайна на новите квалификации, тоест за новия списък на професиите. Работиха в 20 работни групи, всеки сектор е съвет на съответно пространство, много активни дискусии имаше – кои професии са важни, трябва да си останат, защото са потребни, кои трябва да отпаднат, защото вече няма нужда от тях, кои трябва да се обединят, какви нови професии трябва да съществуват. И така в рамките на интензивна работа два дни, накрая се появиха първите предложения, разбира се, съвсем чернови, които после по-детайлно в електронна среда секторните съвети си обсъждаха и с онлайн срещи също така, за да се стигне до предложението им за по-систематизираната промяна.

Тук са ученици, учители, наставници в различни дейности, ученически практики, посещения в друга физическа среда, училищни кампании. Множество инициативи има, включително и свързани с кариерно ориентиране и на по-малки ученици, които посещават професионалните гимназии и виждат какво могат да научат, когато отидат там.

Музеи, производствени предприятия. Ето тук първата снимка вляво е всъщност една от последните публикувани в Фейсбук профила на проекта с посещение на ученици от Бургас в предприятие, свързано с разработване на части за кораби и различни симулатори. Това е пак част от дейност 4 – посещение в друга физическа среда.

Това е екранна снимка на информацията в сайта на МОН, свързана с проекта. Там е и списъкът на училищата, включени в проекта, напредъкът на проекта по всичките дейности с информация, актуална към край на месец февруари и основните данни за проекта и неговите дейности. И както вече казах, там регулярно ще се стараем да публикуваме актуализирана информация.

Благодаря за вниманието.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря Ви, колеги, за изключително интересните, фокусирани и ориентирани към резултатите презентации. Много е важно, много е интересно съм сигурен за всички членове на Комитета на наблюдение да видим как нещата, които гласуваме, критериите как се превръщат в резултати.

Заповядайте, доктор Такева..

Д-Р ЯНКА ТАКЕВА: Да, благодаря Ви.

Аз имам един въпрос към госпожа Тивидошева. Какво ще правите сега с кариерните консултанти? Каква работа свършиха? Четири човека на не знам колко хиляди ученик. Те към проекта ли бяха или не?

ВАНЯ ТИВИДОШЕВА: Те не са към този проект.

Д-Р ЯНКА ТАКЕВА: Добре. Благодаря.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Само ще обърна внимание, че сме вече 55 минути назад във времето. Все пак, ако има едно или две изказвания?

Заповядайте госпожа Дончева.

СВЕТЛАНА ДОНЧЕВА: Да, всъщност това беше причината да не взема думата по предната точка, защото виждах, че времето върви.

И в тази връзка искам да направя едно предложение по отношение на организацията на събитието. Просто въведете ред във времетраенето на презентациите и на изказванията, защото това вече стана традиция на тези комитети за наблюдение – графикът въобще да не се следва. Така че може би е хубаво колегите, които правят презентации, предварително да си засичат времето, защото всъщност времето за презентации е много повече отколкото изобщо времето, предвидено в дневния ред за презентации и дискусии. Така че за дискусията някак си почти не остава време. И с това ще приключа по тази тема.

Разбира се, аз искам да коментирам съвсем накратко презентацията по отношение на проекта за модернизацията на професионалното образование. И ще Ви изненадам, че няма да коментирам секторните съвети за умения, защото неведнъж съм го правила и всички знаят какво е мнението ми по отношение на начина, по който се сформираха секторните съвети и как работят. Няма да коментирам и дейността, която в момента се изпълнява. Държавните образователни стандарти е изключително отговорна дейност, към която ние изпитваме съпричастност и ще помагаме с каквото можем като обратна връзка.

Това, което обаче искам да коментирам и по-скоро да го поставя като въпрос за бъдещите дискусии, е участието на социалните партньори в Програма „Образование“. Колегите преди мен от социалните партньори повдигнаха тази тема и аз ще използвам да я продължа, като кажа, че това, което наблюдавам като изказвания и като представа за нашата роля като социални партньори, за социалния диалог, мисля, че се разминава. Някак си имам усещането, че го възприемаме по различен начин. И за мен е много важно да проведем една дискусия извън Комитета за наблюдение, по друг начин и да преосмислим участието на социалните партньори в изпълнението на Програма „Образование“. Защото тук термините диалог и партньорство се използват по начин, по който се различава от дефиницията за партньорство и диалог.

И тук беше споменато за партньорството на работодателите и на синдикатите, тоест на социалните партньори в проекта, но то се разминава категорично с нашата представа за това партньорство. Защото за нас социалният диалог трябва да започва от самото начало. Като имам предвид начало – от проектната идея, от разработването на проекта, от изпълнението на проекта и взимане на решения по отношение на реформените политики. И по този начин се получава диалог с общ резултат. Нищо такова не се случи с този проект, както

и с останалите проекти, които са насочени към връзката пазар на труда и образование. Ние не сме партньори, ние не сме и асоциирани партньори. Тук ще поправа госпожата Тивидошева – не сме асоциирани партньори и никога не сме били. Работодателите по отношение на практиките на работното място са асоциирани партньори. Но ние, социалните партньори, не сме асоциирани партньори. Дори не сме асоциирани партньори. Защото асоциираното партньорство в европейските проекти означава предварително ние да сме си дали съгласието за това партньорство, да сме запознати със съдържанието на проекта и по този начин да партнираме вече в изпълнението на дейностите. Нищо подобно не се е случило тук.

Социалните партньори сме на ниво секторен съвет за умения, няма да коментирам трудовите договори, но това не е партньорство. Това е на ниво изпълнение, тоест това е последната фаза. Социалният диалог трябва да започне от самото начало. И тогава ще носим общо отговорно за резултатите, които се получават по този проект или по някой друг, който е насочен към модернизирането на образованието и връзката между образование и пазар на труда.

Така че много моля в някакъв момент да инициирате такава дискусия, поредица от срещи, за да разговаряме как трябва да рестартираме социалния диалог в сферата на образованието. Защото към този момент ние не се чувстваме достатъчно активни и достатъчно включени в тези дейности. Защото социалният диалог е част от процеса на взимане на решения, а ние не сме част от този процес в рамките на европейските проекти, които финансират реформи. Там, където са си дейностите, свързани в рамките на образователната система, там нямаме претенции да участваме. Но там, където се извършва реформата, ние трябва да участваме. И това трябва да се промени. Благодаря.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря, госпожо Тончева.

Съжалявам, но аз не мога да се съглася с Вас, защото трябва да правим разграничение между институционално партньорство на ниво Комитет за наблюдение, където именно се случва партньорството с Вас и с всички останали институции и организации, които участват в Комитета, където имаме възможност да обсъждаме всеки един проект от неговото начало, от идеята, от концепцията, критериите и така нататък, включително по отношение на изпълнението. Това, за което Вие говорите, е партньорство като бенефициент по проекти. Да, там може би наистина не сте представени така, както бихте искали, но мисля, че в последните заседания приемаме тази критика, виждаме вашата роля. Затова и по отношение на дуалното образование приехме, ние като Комитета, приехме предложението за включване на социалните партньори, включително техните териториални представители. Сега ще видите и в операцията за висшите училища сте предвидени като партньори.

Приемам обаче препоръката да задълбочим партньорството си в обсъждането на тези координационни механизми и политиката и ще направим такива срещи, за които говорите, съвместно с МОН, разбира се, за да можем да видим къде е най-подходящо да намерим възможността за едно такова партньорство, за което Вие говорите. Благодаря.

Европейската комисия?

ЕМАНЮЕЛ ГРАНЖ: Благодаря много, Иван.

От страна на Европейската комисия, ние сме много доволни да кажем, че прилагането напредва по отношение на тези изключително важни операции. За нас резултатите, които бяха споменати, са в абсолютно съответствие с предизвикателствата, представени в последния доклад за страната и в предишни препоръки за страната. И също така оценката за втория етап по отношение на социалната конвергентност, по отношение на точката за това, че трябва да има повече приобщаване на предучилищно и на училищно ниво.

По отношение на „Успех за теб“ индикаторите не само са постигнати, но и постигнати в повече от очакваното.

По отношение на програмата за 2025 г. „Силен старт“ и „Модернизация на професионалното образование“ виждаме, че индикаторите още не са били постигнати, но виждаме, че има напредък по отношение на въпроси от наша страна. Може би ще имаме способност да отговорим по-късно, имам предвид времето, по отношение на това какви са пречките, които бавят прилагането.

Как предвиждате да ги преодолеете, така че да можете да постигнете показателите за 2025 г. И също така сме заинтересовани да разберем как се приемат проектите от целевите групи и съответно как точно бива възприеман напредъкът по тях.

По отношение на стратегическата важност на тези операции и значителното въздействие смятаме, че е важно всякакви проблеми, които по някакъв начин забавят прилагането, трябва да бъдат адресирани и преодоленни.

По отношение на социалните партньори и диалога, бих искала да кажа, че априори ще има среща със социалните партньори през юни, която сега се опитваме да организираме, за да обсъдим с тях качеството на пътната карта за работни места. Предстои да бъде организирана съответна среща с нашата заместник директорката. Тя самата може да организира да се срещне със социалните партньори в България. Мисля, че това е важна среща, която е добре да се състои.

Това е всичко от наша страна.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря.

Колегите от МОН искате ли да отговорите на част от поставените въпроси? Моето наблюдение е, че основното забавяне идва от фокуса на усилията първите години върху ПВУ от ниво проект.

Заповядайте.

ВАНЯ ГЕОРГИЕВА: Благодаря Ви, господин Попов.

Аз ще кажа само, че по отношение на целите, които имахме до 2024-а в рамките на „Силен старт“, те са постигнати и всъщност единственият индикатор, който не видяхте и не е постигнат за 2024-а, е свързан с квалификацията на педагогическите специалисти, но от това ще бъде отчетено в следващия отчет и ще можем да отчетем и този индикатор. Така че нямаме друго идентифицирано забавяне нито в изпълнението на дейностите, нито в обхвата. Още повече, че както споделих, около 50% вече имаме изпълнение, което според мен означава, че включването на институциите е на едно добро равнище, както и на децата.

По отношение на трудностите, които срещаме, да, те са по-скоро свързани в началото с включването на институциите, със запознаването, с указанията, с начините на отчитане на проектите, което понякога отнема повече време. Специално детските градини нямат много голям опит, или поне не всички, с работата по проекти, така че това отнема малко повече време, но мисля, че всичко това съвсем спокойно ще бъде наваксано и към 2029-а всички заложи цели ще бъдат постигнати. Благодаря.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря.

Заповядайте съвсем кратко, само ще помоля.

ВАНЯ ТИВИДОШЕВА: Да, благодаря.

По отношение на въпроса как целевите групи възприемат проектите, по отношение на училищата, ако проектът е много комплициран, какъвто е проект „Модернизиране“ с девет дейности и твърде много по-дейности, това води до първоначално объркване – къде са, какво трябва да направят, как да го направят, в каква хронология? Разбира се, ние им дадохме свободата да избират. Те нямат задължение да се включат в всички дейности. Но може би за един бъдещ период на планиране е добре да има концентрация в ключови дейности, а не раздробяване в множество поддейности и дейности, независимо какъв значим ефект те биха могли да доведат.

И другото, което следва да си има предвид, е, че всички дейности, осъществявани през тези проекти, са извън учебния план. Тоест те са допълнителна ангажираност и на учениците, и на учителите. И това също е известно затруднение, въпреки че се правят с ентузиазъм. Но следва да си има предвид това като предизвикателство за училищата.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря.

Предлагам да пристъпим към следващите точки от дневния ред. Малко ще изместим обяда, но са важни следващите две точки, затова е добре да ги проведем преди обедната почивка.

Точка 4. *Представяне на Оценката на ОИСР – Процедура „Модернизация на висшите училища“ в България: Уроци за програмиране на образованието* – за информация и дискусия.

Сега онлайн ще се включи господин Томас Уеко – водещ експерт по висше образование на ОИСР, за да представи, надявам се съвсем фокусирано и кратко оценката, която извърши ОИСР на процедура „Модернизация на висшите училища“. Той имаше възможност да се запознае и с критериите за нова операция, така че надявам се, че ще вземе отношението по първоначалното си впечатление по нея. След което ще бъдат представени методологията и критериите на операцията, ще направим обща дискусия по двете точки.

Заповядайте, господин Уеко.

КРИСТА РУОКИНС: Мисля, че моите колеги ще започнат. Само ще се представя. Казвам се Криста Роукинс. Аз съм анализатор на политики по ОИСР. Координирам нашата работа по отношение на подкрепа на България за оценка на Програма „Образование“. Не искам много да Ви говоря за това какво правим, защото знам, че закъсняваме, но само да Ви кажа, че тази година работим по две междинни оценки. Първата е за приобщаващо образование. Тя ще

разгледа прилагането на „Успех за теб“ и „Силен старт“. И втората ще разгледа прилагането на процедурата за модернизация на висшето образование. Надявам се до края на годината да можем да предоставим тези оценки, така че да има по-конкретни препоръки, които да допълнят данните, които бяха представени тази сутрин и да можете да видите съответни уроци, които да Ви помогнат за прилагането в бъдеще.

Сега давам думата на Томас. Имаме около 15-20 минути и може би след това ще имаме време и за въпроси.

ТОМАС УЕКО: Благодаря Ви много, Благодаря, Криста!

Само ще кажа няколко думи и ще Ви върна назад във времето, за да разгледаме междинната ни оценка за модернизация на висшето образование – процедурата по модернизацията на висшето образование в България между август 2022 и декември 2023 г. Но ще Ви върна малко назад, за да Ви помогна да погледнете в бъдеще и какво може да направите като промени като Изпълнителна агенция по отношение на процедурите. Имате достъп до 60-страничен междинен доклад, публикуван от ОИСР, заедно с PowerPoint презентация – 24 слайда. Няма да Ви покажа тези слайдове днес. Вместо това просто ще споделя две много основни идеи. Просто малък коментар.

Проведохме нашия междинен доклад, имайки предвид стотици, даже хиляди страници документи, които ни бяха предоставени, закони, наредби, стратегически документи на правителството като Плана за модернизация на висшето образование. Към всички допълнения, към всички тези писмени документи също така прекарахме време, за да се срещнем с широка група заинтересовани лица и представители съответно на социалните партньори, различни образователни институции. Говорихме например с една институция, която не е успяла да получи финансиране по проекта, но също така разговаряхме и с институции, които са успели да прилагат дейности по проекта.

Няма да Ви говоря за постиженията по отношение на модернизацията, защото те са много и можете да ги видите в доклад, но искам две основни послания да споделя с Вас относно това какво всъщност научихме, когато разгледахме модернизацията на висшето образование, които може да Ви бъдат полезни да помислите като нещо, което да подобрите в бъдещи дейности.

Едно от нещата, които всъщност извадихме като извод, беше, че това е операция изключително съобразена с националните и европейските приоритети, но е можело да има по-голямо въздействие, ако е била по-фокусирана като дейност, а именно модернизацията на висшето образование и на висшето училище е имало множество дейности, които са били подходящи за подкрепа. И съответно училища, които могат да бъдат кариерни събития, общи, съвместни образователни дейности между различни академични институции, огромно количество дейности в рамките на тази процедура. Не само множество дейности, но и самите институции са били окуражени и даже насочени да създадат някакво сътрудничество с други висши училища. И често те са го направили с множество други висши училища. Тоест сложността на дейностите се е умножила.

Дейностите, които са били финансирани, са били еквивалентни на 3% от бюджета, който получават по принцип висшите училища в България. Така че всъщност е имало огромни количества дейности и доста малък бюджет. Като дейности това не е било доста ясно насочена процедура. Традиционно, когато мислим за такива програми, обикновено трябва да има ясна цел, тоест например да разшири достъпа. Съответно целта е да има дейности, които обикновено се подкрепят една друга и са свързани. И съответно целта е да има различни подобрения в начина, по който се преподава и се изпитва, така че всичко това да подкрепя общата крайна цел. Но това не се е случило при модернизация на висшите училища.

Какво се случва, когато се опитвате да постигнете множество дейности с малко ресурси? Това, което се случва, е, че става много трудно например да оценявате предложенията, защото има толкова много разнообразни и несвързани предложения, които пристигат от различните институции. Така че е много трудно критериите съответно да стават много абстрактни и базирани на математическа формула и количествени индикатори, вместо всъщност на базата на това, което наистина са предлагали институциите.

От друга страна, самото управление на гранта и в рамките на самите висши училища става изключително сложно.

Трето последствие, което наблюдавахме, е, че е имало ограничено въздействие, защото всъщност е имало толкова широк кръг от дейности.

Друго последствие, за което често не мислим, е, че когато организирате финансиране чрез грантове на национално ниво, всъщност Вие изпращате сигнали към цялата общност, която е обучителна. Ето това е, което искаме Вие да направите. Така че посланието е много важно да е консистентно спрямо всички. Но колкото включвате в операцията много неща, толкова по-неясно е какво трябва да се направи и какви са реформите, които всъщност трябва да бъдат постигнати.

Така че това, което бихме казали на базата на нашия опит – бихме приветствали в бъдеще да има по-фокусирани дейности, които предоставят възможност за допълнително внимание и оценка на предложенията за получаване на грант. И съответно по-фокусирани дейности, така че да могат да бъдат оценявани. По-фокусираните операции ще позволят и на самите институции да могат да постигнат по-системна промяна, системно въздействие и ще изпратите ясно послание за това какво точно се опитва да постигне съответната процедура.

Другото нещо, което бихме окуражили по отношение на други бъдещи операции, е да установите как точно да добавите допълнителна експертност още в ранен етап на проекта, тоест още съвсем начално създаване и обмисляне на проекта, а не когато проектът вече е в процес на прилагане. Очевидно модернизацията внимателно следва съответните препоръки на Европейската комисия и националните препоръки за Европейския социален фонд плус, и съответно по-широките принципи за партньорство, но съответната експертност и допълнително учене могат да подобрят бъдещите операции.

Приветстваме управляващия орган за това, че наистина са поканили публични коментари, публична консултация още при разработване на критериите е имало възможност множество въпроси да бъдат задавани, управляващият орган също така е предоставял изключително подробни отговори на различни въпроси. Имах възможност да ги прочета. Управляващият орган има огромно количество и широта на дейности, множество дейности дори в рамките на Програма „Образование“. Така че това ограничава способността на управляващия орган да предоставя дълбоки и продължаващи съвети по отношение на съответната процедура. И въпреки че Агенцията предоставя възможности за обратна връзка, тя по-скоро е реактивна, тя не е нещо, което подава за сформирание на самата програма. Би трябвало да има дизайн, така че независими експерти и техни съвети да бъдат включени в работата на управляващия орган. Съответно външни оценители като тези от ОИСР не могат да имат тази роля. Не можете например да оценявате работа, в която сте помагали, в чието създаване сте участвали, но някой може да се присъедини с предоставяне на допълнителни съвети. Може например някакъв малък орган от експерти по съответната материя, някои от тях може да са международни експерти, които могат да съветват Изпълнителната агенция по

отношение на следващите бъдещи дейности във висшето образование, така че да се идентифицира кои дейности трябва да бъдат подходящи, одобрени за финансиране. И да се създадат съответно изисквания за отчетност, които да са адекватни за оценка.

Също така, ако ще се оценяват дигитални компетентности, ще е хубаво да има експерти конкретно по дигитални педагогически дейности, включени още в началното разработване на дейностите.

Последна мисъл, с която искам да Ви оставя, е, че не става въпрос само за придобиване на експертен опит и съвети, а и наистина да се учите от самите бенефициери. В операцията наблюдавахме, че не е имало възможност по време на самата операция самите бенефициери да говорят и да споделят опит помежду си, например да споделят начини за преодоляване на различните предизвикателства, пред които са били изправени. Друго нещо, което не е било налично, е, че е нямало структурирана обратна връзка в края на модернизацията на висшите училища. Когато се видяхме с тях, всички казаха: чудесно е, че си говорим с тях, но ни се искаше да можеше същите неща да ги споделим в същия формат с Изпълнителната агенция. Така че бих окуражил това като още един начин, за който да работите по различен начин в бъдеще.

И в заключение, ако можем да погледнем малко в бъдещето, за няколко минути ще прегледна проектните критерии за селекция за конкретна модернизация на висшето образование. Накратко можах да ги погледна. Не мога да кажа никакви подробности обратна връзка, защото това не е и моя работа, но като сравнявам проекта за тези критерии с работата, която свършихме досега, виждам три основни разлики. Първата е, че обхватът на дейностите изглежда по-концентриран в сравнение с „Модернизация за висшето образование“. Освен това критериите може би ще позволят на бенефициерите да имат по-таргетиран, по-фокусирани дейности и също така да има по-целенасочени партньорства, така че да не бъдат

по някакъв начин претоварени от тези партньорства. Освен това тези критерии може би ще помогнат за по-добра логика на дейностите.

Възможностите за подобрения, които Ви представих, може всъщност вече да се случват, което мисля, че е чудесно и е комплимент за директор Попов и целия екип.

С това ще спра и ще приема всякакви въпроси, които имате, с оглед на времето. Освен това можете да ни ги представите и в писмена форма, така че да можете да продължите по програмата.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря Ви, господин Уеко, че съкратихте значително презентацията си, но цялата оценка е качена на уебсайта на Управляващия орган.

Точка 5. Проект на Методология и критерии за подбор на операция „Развитие на компетентностно базираното обучение, сътрудничеството и интернационализацията на висшите училища“ – за обсъждане и одобрение

Госпожа Георгиева ще Ви представи критериите за избор на операция. Те Ви бяха изпратени предварително, така че сте се запознали. Тя ще постави съвсем накратко, в рамките на не повече от 10 минути основните акценти на тази операция.

НЕЛИ ГЕОРГИЕВА: Благодаря.

Ще се опитам да бъда наистина максимално бърза, но в същото време и важните неща да не ги пропуснем.

Операцията изцяло е съобразена с препоръките на ОИСР, които току-що чухте от тях. Освен това, кореспондира и с приоритетните области на стратегията за развитие на висшето образование и допринася пряко за изпълнението на 6 от общо 10 цели на стратегията.

Основната цел на операцията е да бъде подобро качеството на висшето образование и съответствието му с потребностите на пазара на труда чрез осигуряване на преподаване, обучение и оценяване на студентите, основани на компетентности, чрез по-

широкото застъпване на дигиталните компетентности и дигиталното образователно съдържание с отворен достъп, чрез подобряване на видимостта на българските висши училища на световния пазар и не на последно място, чрез по-широко въвеждане на интердисциплинарно обучение на студенти.

Тази операция е планирана като процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ, като по този начин идеята ни е реално да осигурим възможност за сътрудничество между висшите училища, вместо да ги поставяме в ситуация, в която трябва да се конкурират между си.

Конкретни бенефициенти са висши училища, които са определени за водещи партньори. Конкретни бенефициенти са също така и партньорите висши училища и партньорите национално представителни организации на работодателите.

Общият финансов ресурс на операцията е в размер на 200 млн. лв., като на ниво проектно предложение то е в границите между 2,5 млн. и 5 млн. лв.

Максималната продължителност на операцията е 48 месеца, като максималната продължителност на дейностите е до края на 2029 г.

На този слайд са визуализирани водещите партньори. Това са 16 висши училища под 40 общо професионални направления. Може да видите професионалното направление за всеки от университетите, по които той е определен за водещ партньор.

Допустимите дейности са групирани в 6 дейности. Няма да се спирам в детайли на тях. Предполагам сте имали възможност да се запознаете. Но те най-общо казано са дейности, които са насочени към осигуряване на съвременна и гъвкава среда за кандидатстване, преподаване и оценяване на студенти и споделяне на ресурси. Дейности, насочени към допълнителни обучения на студенти за придобиване на различни умения и компетентности от тях. Дейности

за обучение на преподавателите във висшите училища, чуждоезикови обучения за административния персонал на висшите училища, което е във връзка с специфичната цел, насочена към повишаване на интернационализацията на българските висши училища. Дейности за мобилност, изходяща за студенти и преподаватели, и съответно входяща мобилност за чуждестранни преподаватели. Шестата дейност е насочена към популяризиране на българските висши училища тук в страната и в чужбина.

Каква е логиката на интервенцията? Тя стъпва на комплексните оценки по ПМС № 328 за качеството на обучението и съответствието му с потребностите на пазара на труда. Въз основа на тези комплексни оценки, както споменах преди малко, са определени висшите училища, които ще бъдат водещи партньори по конкретни професионални направления. Такива са определени за приоритетните професионални направления, които са 37 плюс направления медицина, дентална медицина и фармация. Във всяко проектно предложение водещият партньор трябва да включи като партньор едно или две други висши училища. Няма изискване те да участват в същото професионално направление, от което е водещият партньор. Могат да бъдат на практика от всяко едно от професионалните направления. Като задължително условие обаче, естествено, е и водещият партньор и партньорите висши училища да имат не само институционална акредитация, но и програмна акредитация за направленията, с които участва съответното висше училище. Партньори са и национално представителните организации на работодателите.

С тези водещи партньори очакваме по операцията да бъдат подадени 40 проектни предложения. Участващите организации ще имат възможност да преценят кои и колко от допустимите дейности да включат в проектите си, като в основата на всеки проект ще бъде план за постигане на конкретни три хоризонтални резултата, които са

на ниво операция и са задължителни за постигане от всеки един от проектите, които ще финансираме. И тук на този слайд виждате и самите резултати. Това са: да бъдат разширени бакалавърските и магистърските програми с компетентностни профили, да бъдат въведени системи за текущо възлагане на задачите на студенти, и третият резултат е регулярно текущо оценяване на студентите, като целта ни е поне половината от оценките на студентите да се формират именно от текущо оценяване.

Това е едната страна на така планираната от нас резултатно ориентирана подкрепа по тази операция.

По отношение на разходите планираме да бъдат възстановявани изцяло въз основа на опростени варианти на разходите. В момента разглеждаме различни варианти. Един от възможните и подходящи за нас варианти към момента е прилагането на еднократни суми, но това ще бъде детайлно разписано в насоките за кандидатстване.

Част от проектното предложение и процедурата по кандидатстване на висшите училища и национално представителните организации на работодателите ще бъде изготвянето на логическа матрица. Виждате я на слайда. Условно е разделена на три части. Участващите организации ще трябва да опишат и обосноват както целта на конкретното проектно предложение, с което кандидатстват, така и да посочат какви конкретни предизвикателства са идентифицирали и по какъв начин планират да бъдат разрешени с изпълнението на дейностите по проекта. Съответно трябва да изберат дейности, да обосноват конкретния избор на дейности, да опишат целевите групи, като посочат по какъв начин ще ги идентифицират. И също така трябва да посочат какъв ефект очакват да постигнат както за участващите организации, така и по отношение на целевите групи, които са включили.

В третата група информация, която ще се съдържа в логическата матрица, трябва да опишат по какъв начин са

разпределили управлението на дейностите между партньорите – съответно финансовият ресурс, който всеки един от партньорите ще разходва.

И не на последно място, очакваме освен постигането на тези три хоризонтални резултата, за които преди малко споменах, във всяка логическа матрица да се съдържат и планираните резултати на ниво проектно предложение, които ще бъдат постигнати, и те съответно трябва да бъдат обвързани с тези предизвикателства, които първоначално са били идентифицирани от участващите организации.

Накрая на презентацията само искам да спомена, че получихме коментари по Проекта на методология и критерии за подбор на операция и в тази връзка сме прецизирали текстовете. Освен чисто технически редакции ще се спра на три, за които мисля, че трябва да се обърне внимание.

Както вече споменах, към изискването за институционална акредитация на Висшите училища еднозначно сме добавили и изискване за програмна акредитация на професионалните направления, с които ще участват в проектите.

Освен това сме добавили в целевите групи и служители на администрациите на висшите училища, защото те пряко произтичат от изпълнението на една от допустимите дейности.

И другото нещо, което е добавено, е пояснение, че когато едно висше училище участва с повече от едно проектно предложение по операцията, дейностите за него трябва да са насочени към различни негови професионални направления.

Това е всичко. Благодаря Ви.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря, Нели.

Тези от Вас, които помнят модернизация на висшите училище, виждат, че има известна промяна – директно предоставяне. Дейностите отново са разнообразни, но тук няма ограничени изисквания за процентно използване на една или друга дейност. И

даваме възможност с логическа матрица да се представи логиката на всеки един проект, съобразена с нуждите на конкретните висши училища и професионални направления. С оглед осигуряване на качество предвиждаме да използваме външни оценители да оценят тези логически матрици и логиката на проектите.

Заповядайте за коментари. Госпожа Дончева.

СВЕТЛАНА ДОНЧЕВА (*Българска стопанска камара*):
Коментар по оценката и коментар по операцията.

Коментар по оценката мога да направя по отношение на първото наблюдение и искам наистина да акцентирам на него, защото и аз си спомням тази операция. БСК беше партньор на три проекта в тази операция „Модернизация на висшите училища“ и мога да казвам, че наистина беше героизъм от страна на водещите партньори в тези проекти да могат да изпълнят всички дейности. Така че на това искам да наблегна в изказването си, защото това ми напомни преди 25 години, когато започнах да се занимавам с европейско финансиране, първото нещо, което научих за разписване и подготовка на проект, е, че един проект трябва да има една цел, не повече. Една цел. Ако са две или три, това вече не е един проект. Но връщайки се пак 25 години, вече в днешно време, ще коментирам новата операция.

Това, което ми направи впечатление, освен че ще бъдем поканени като партньори, надявам се, това, че се набляга върху това да се разширят образователните компетентностни профили на повече специалности. А сега тук не съм много сигурна дали разбирам правилно задачата – дали ще се създават нови учебни програми, както беше в предходната процедура, или съществуващи програми в университетите ще трябва да им се създадат образователни компетентностни профили? Защото двете неща са доста различни. Образователният компетентностен профил означава да зададе основата на учебната програма. Ако се създава образователен компетентностен профил на съществуваща учебна програма, това

рисува самата учебна програма да стане напълно нова. Така че това трябва да си има предвид, ако разбира се, вече не е обсъждано и не е взето предвид.

И в тази връзка имам един въпрос. Как ще гарантирате на практика качеството на тези образователни компетентностни профили, които очаквате да бъде резултат във всеки един проект, доколкото разбирам? Защото това е специфично умение. И мога да кажа със сигурност, че преподавателите в университетите не го притежават. Казвам го от опит, защото бяхме партньори в три университета. И ние създадохме образователните компетентностни профили на тези университети на новите учебни програми. И ние обучихме всъщност преподавателите на това какво представлява компетентностен профил, как се дефинират знания, умения, компетентности, как това се свързва с учебните дисциплини. Това е специално умение. Така че ако се разчита на компетентността на университетските преподаватели, мисля, че няма да стигнем до правилните резултати.

Това, което мога да предложа, ако нямате друго решение, разбира се, ние в рамките на нашето участие в предходната процедура разработихме методически оказания за разработване на образователен компетентностен профил, както и образец, тоест темплейт на съдържанието на компетентностния профил с указания как той трябва да бъде разработен. Така че той е в част от проектната документация, мисля, че на Софийския университет, защото там го създадохме, след това вече го репликирахме в другите два проекта, но той според мен може да бъде използван, гарантирайки качеството и постигането на една степен на качество на тези компетентностни профили в различните проекти.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря за коментарите и предложенията.

Абсолютно съм съгласен с Вас. Да, университетите са автономни, ние като агенция не можем да проверяваме качеството на компетентностните профили и учебното съдържание. Разчитаме тук на ролята на социалните партньори, когато се включат, но и с благодарност приемаме това предложение да използваме вече разработеното по предходната процедура. Естествено, ще го консултираме с Националната агенция за оценяване и акредитация и с МОН, но бихме могли да ги включим като такива методически указания и изискване в насоките за кандидатстване задължително да декларират кандидатите, че ще се съобразят с тях. Иначе предвиждаме и двете – и компетентностни профили, в смисъл и нови програми и актуализиране на съществуващи, съобразно нуждите на конкретната специалност, университет и така нататък. Просто даваме максимална гъвкавост, не поставяме никаква конкретна рамка.

ПРОФ. Д-Р МАРИЯ ШНИТЕР: Дали мога да кажа две думи от името на Националната агенция за оценяване и акредитация?

Благодаря, първо, за това, че сме част от това обсъждане. Благодаря също така, че нашите предварителни бележки бяха вече отразени, тоест не се налага да се връщаме обратно към тях.

По повод това, което видяхме в презентацията и във връзка с това, което току-що чухме, да кажа, че в момента в Националната агенция тече един процес на лека актуализация на индикаторите за оценяване и акредитация. Една нова система, която колегите знаят от една-две години вече е в действие и в момента се опитваме малко да я донастроим. Така че току-що, преди два дни буквално, имахме едно голямо обсъждане с много предложения за корекции и промени.

Между другото, аз с радост установих, че предварително вече сме взели предвид нещо от това, което Вие очаквате като резултати. Например, многокомпонентното оценяване и текущото оценяване вече са включени като индикатори, които носят съответни точки при оценяването на професионалните направления. Но моето

предложение, понеже и без това в момента донастройваме системата, ако мислите, че това с компетентностите би могло да бъде кратко и ясно формулирано като един индикатор, сега е моментът, защото ние сме готови в следващите един-два месеца да правим промени в нашата система, просто бихме могли да добавим такъв индикатор, ако Вие ни предложите точна формулировка. Благодаря.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря.

Госпожа Стелиянова.

РОСИЦА СТЕЛИЯНОВА: Благодаря, господин Попов.

Аз също бих искала да изкаже известно задоволство от операцията, че може би новият подход наистина би дал повече свобода и повече възможности на висшите училища.

Аз обаче имам няколко такива по-специфични коментари, които са ми странни, по отношение на дейностите и по отношение на професионалните направления.

Тъй като списъкът, който сте приложили за професионални направления, ще започна първо от него, защото това е по-общото, горе пише „Приоритетни професионални направления“. Операцията е в областта на пазара на труда. Как точно философията е приоритетна за пазара на труда? Задавам го като въпрос. Също така по отношение теория на изкуството, изобразително изкуство. Хайде, окей, можем да прием, че до някаква степен, но... Аз очаквах по-скоро, наистина тук да се изведат приоритетни направления, от които има нужда на пазара на труда и да се подкрепят висшите училища в тази насока.

По отношение на първата дейност, която сте посочили, прилагане на съвременни гъвкави методи за кандидатстване, преподаване и оценяване. Имаме дейност „допълнителни спортни дейности за студенти“. Това какво общо има с кандидатстването, преподаването и оценяването, също аз лично не знам какво се има предвид и ще помоля да ме обясните. И то за извън академичната среда, тоест то дори не е в университета.

По отношение на социалните партньори сме благодарни, че сме включени в този проект. Аз също се надявам, висшите училища да ни припознаят като партньори, но аз дори виждам нашето място в няколко дейности, които според мен би било добре по принцип да бъдат направени с работодателите. И това са менторските програми за студенти, създаване и прилагане на системи за оценка и контрол на качеството, развитието на когнитивни умения в мултикултурна среда. Въобще всичко това, което е свързано с много по-практически знания и умения, които могат да бъдат предоставени в работна среда или да бъдат предоставени от работодателите.

Защото иначе за мен е безсмислено да се инвестират средства в същата общност, която и в момента е могла да го разработи, но не го е направила. Тоест тук има смисъл, ако има едно партньорство, в което ние бихме могли, и тук може да се заложи до някаква степен, както и по предната операция, че примерно е препоръчително или задължително участието на социалните партньори в тези дейности, за да има смисъл. Защото това, което ние най-често чуваме от нашите работодатели, то каса и средното и висше, едно и също е: те хубаво ги подготвят в университета, но като дойдат, ние инвестираме да ги обучаваме наново от меки умения до чисто специфичните отраслови за работа със съответната машина. Така че тук да инвестираме отново в нещо, което така и така никой не го е направил, аз лично не виждам смисъл, ако ние не кажем от какво има нужда, както и в самите проучвания, какви меки умения. Това са различни направления, различни сектори. Има нужда от различен тип умения.

От тази гледна точка, мисля, че може да се добави такъв текст, ако го приемите.

Това е от мен. Благодаря.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря.

Може би първо да отговоря, защото ще забравя всички коментарии.

Приоритетните професионални направления се основават на ПМС № 165. Тоест те са си приятели, ние нямаме компетентност да приемаме други приоритетни направления, ползваме това, което държавата е приела, като приоритетно. Така че там, мисля, че няма накъде да... Тук не е компетентност на Комитета за наблюдение да променя постановления на Министерски съвет.

За спортните дейности. Като цяло дейностите са така формулирани, че хоризонтално има една цел – студентите да останат повече време, ако може, в университета. Сега аз бих си съгласил за извън академична среда, но Ви предлагам да оставим спортни дейности вътре в кампусите. Така че по-скоро с тази редакция бих предложил накрая решенията.

И съм абсолютно съгласен за това, че социалните партньори имат роля. Ние разчитаме на този външен поглед както за осигуряване на качество, така и за осигуряване на връзката с нуждите на бизнеса. Затова ще предложа, когато гласуваме критериите да се съобразим с това предложение и за тези дейности, които може допълнително да ни ги представите, за да не ги изреждаме сега, ние след това ще ги изпратим отново критериите на Комитета за наблюдение, да кажем за тези дейности, най-общо казано, които касаят учебно съдържание, програмите и така нататък могат да се изпълняват единствено в партньорство с социален партньор. Тоест, ако искат да ги включат самите конкретни бенефициенти, задължително трябва да осигурят социален партньор.

Мисля, че това бяха всички коментари.

Заповядайте.

ДАНИЕЛА АЛЕКСИЕВА (КНСБ): Благодаря.

Тъй като вече времето доста напредна, ще бъде наистина доста кратка и ще взема повод от думите и на господин Попов за социалното партньорство.

Да, то е изключително важно, стана ясно и днес вече няколко пъти беше коментирано. Но ние не виждаме тук реално социално партньорство в пълнота на 100%, тъй като това, което Вие сте включили като потенциални и възможни партньори по тази процедура е единствено национално представителните работодателски организации, което, разбира се, подкрепяме. Но няма как да се случи подобен тип операция без национално представителните организации на работниците и служителите, тъй като говорите и за преподаватели, и за студенти, и въобще за една доста всеобхватна като проект дейност.

Така че много моля – не забравяйте синдикатите в тези дейности, в това число нашите браншови организации, тъй като те имат действително много експертиза в тази посока – и по програми, и въобще по всички тези теми, които са включени тук. Настина накратко – ако имате нужда от допълнителни предложения и дейност, ще ви дадем, но така в последния момент да се консултира подобна дейност с нас също не е окей.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Не сме я консултирали в последния момент, защото сме си спазили срока от 10 работни дни преди заседанието. Такива са ни вътрешните правила.

Но да, ще се съглася, че това е процедура на директно предоставяне и за да може да приемем конкретни бенефициенти социалните партньори би следвало да са всички шест. Те са шест, но няма как да включим и браншовите организации, не може всички да са конкретни бенефициенти. Шестте социални партньора конкретни бенефициенти. Това ще влезе в протокола и ни е предложението за гласуване.

Европейската комисия, заповядайте.

КАЛОЯН КОЛЕВ: Благодаря, Иван.

Ще бъда кратък. На първо място, благодаря за това, че може би за първи път, ако не се лъжа, от много години насам, имаше външна

оценка и след това операцията беше представена и дискутирана. Тоест това е идеалният начин, по който една операция да бъде представена и след това гласувана, тоест да видим оценката от предишни подобни операции. За това Ви поздравявам и се надяваме, че за в бъдеще ще виждаме по-често такива примери.

На второ място, разбира се, е важна операция, ще я подкрепим от наша страна.

Само няколко коментара от комисията. На първо място, не видяхме в самите дейности акцент върху *STEM* дисциплините, тоест този аспект не липсва. Както знаете, или може би не всички знаят, че на ниво Европейски съюз има 32% цел за участие в *STEM* на студенти в висшето образование и България изостава от тази цел. Тоест дали не е възможно да се предвиди и акцент върху това.

На второ място, доколкото разбираме тази операция е насочена основно към бакалаври и магистри, като ниво на висше образование, дали ще бъде и към докторантурата включена?

След това, на трето място, като коментар – дали тези дейности в т. 2 и по-точно дигитални технологии и алгоритмично мислене, включват и някакъв аспект акцент върху изкуственият интелект? Знаете, че това става все по-актуална тема, част от нашия живот, особено в нашите работни процеси. Така че, дали не е възможно, ако това не е изрично упоменато, да се включи то като част от дейност 2.

И на последно място, знаете, че като процент България все още изостава от средното за Европейския съюз, като процент на хора завършили висше образование. Последните данни показват много голям скок от 36% на 40% завършили висше образование. Това ще видим тепърва дали не се повлиява и от новите данни от преброяването, ако е възможно сега да бъдат взети предвид. Така че ще го видим това, но разбира се, операцията е важна, и въпреки този

скок България има нужда от хора завършили добро висше образование. Така че благодаря Ви и подкрепяме операцията.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря.

Ще взема отношения по тези коментари, защото част от тях също ще ги включим в решението.

Акцент върху *STEM* дисциплини мисля, че е някакъв пропуск от наша страна, иначе като цял МОН акцентира върху *STEM* обучението, така че ще се допълни този акцент в дейностите.

По отношения на докторантите, по-скоро не бихме го предложили за гласуване, тъй като имаме, знаете, обявена процедура за проектната докторантура, и ще влезем в дублиране там на дейности. Ние няма да можем да следим демаркацията по този начин.

За изкуствени интелект – да, ще сложим този акцент, защото вече той навлиза на всякъде в живота и е добре и студентите да се обучават там, така че това ще ни е предложението при гласуване на критериите.

Други предложения, коментари?

Ами в случай, че няма допълнителни предложения, коментари, предлагам да пристъпим към гласуване.

Като проектът на решение е: Комитетът за наблюдение на Програма „Образование“ одобрява методология и критерии за подбор на операция „Развитие на компетентностно базирано обучение, сътрудничество и интернационализация на висшите училища“, като дава мандат на управляващия орган да отрази приетите на заседанието, коментари от членовете.

Против? Няма.

Въздържали се?

Има ли представител на някое висше училище? Може би ще трябва се въздържи, защото са конкретни бенефициенти, но те са представители на общността.

Социалните партньори трябва ли да се въздържат? И аз вече се обърках. Много пъти сме го дискутирал конфликта на интереси.

Представените социални партньори на заседанието и синдикатите се въздържат.

Въздържали се? Шест оглед преодоляване на риска от конфликт на интереси.

Прието е следното

РЕШЕНИЕ

Комитетът за наблюдение на Програма „Образование“ одобрява Методология и критерии за подбор на операция „Развитие на компетентностно базирано обучение, сътрудничество и интернационализация на висшите училища“, като дава мандат на управляващия орган да отрази приетите на заседанието коментари от членовете.

Сега дойде и дългоочакваната обедна почивка. Движим се само с един час закъснение.

Беше предвиден час и половина за обяда, но за един час мисля, че ще се справим и тук в залата ще бъдем в 14:30 ч. Благодаря.

(Почивка.)

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Предлагам да вземем местата си. Започваме втората сесия на Комитета за наблюдение.

Следващите операции са на по-ниска стойност, но също са много ключови. Следващата операция, която предстои да обсъдим и да гласуваме е за подкрепа на центровете за високи постижения в професионалното образование и обучение. Знаете, те бяха избрани от МОН, 28 такива центъра, действащи професионални гимназии. Финализираме там ремонтните дейности, оборудване, което

осъществяваме по Плана за възстановяване и устойчивост. А сега ще гласуваме и меките мерки, които да им възложим, така че да станат оперативни по линия на Програма „Образование“.

Ще помоля колегите от секретариата за кратки 7-10-минутни презентации, за да има повече време за дискусия. Критериите са ви изпратени, но все пак акцентите по тях.

Точка 6. Проект на Методология и критерии за подбор на операция „Подкрепа за Центровете за високи постижения в ПОО“ – за обсъждане и одобрение.

Тази конкретна операция ще представи госпожа Радина Боянова – държавен експерт в дирекция „Програмиране на наблюдение и оценка на управляващи орган“. Заповядай Ради.

РАДИНА БОЯНОВА: Благодаря.

Настоящата операция допълва подкрепата за изграждането на центрове за високи постижения в професионалното образование и обучение, като на слайда виждате 28-те професионални гимназии, които през 2022-а бяха определени за центрове за високи постижения. Както и господин Попов спомена, в рамките на Националния план за възстановяване и устойчивост беше осигурена подкрепа за високотехнологична и модерна материална база, а в рамките на Програма „Образование“ ще финансираме същинското функциониране на центровете, меките мерки, свързани с образователни и обучителни дейности.

Процедурата се реализира чрез директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ с конкретни бенефициенти и 28-те професионални гимназии с статута на центрове за високи постижения в професионалното образование и обучение.

Общата цел на операцията е осигуряване на подкрепа за центровете за поемане на водеща роля в развитието на професионалното образование и обучение и уменията на бъдещето,

отговарящи на динамично променящите се изисквания на пазара на труда.

Общият бюджет на операцията възлиза на 73 млн. лв. или максимална стойност на проектно предложение в размер на 2,6 млн. лв.

Дейностите ще се изпълняват на територията на България, като по отношение на дейностите, свързани с участието в международни конференции, работни срещи и мобилности на учители и преподаватели по професионална подготовка, дейностите ще се изпълняват и на територията на другите страни – членки на Европейския съюз, и Швейцария.

Периодът на изпълнение е до 50 месеца, но не по-късно от 31 декември 2029 г.

Целевите групи по операцията са, от една страна, ученици, учители и преподаватели по професионална подготовка в центровете за високи постижения, а от друга – ученици, учители и преподаватели от професионални гимназии и училища с паралелки за професионална подготовка, които осигуряват професионално образование и обучение по сходни професии и специалности с тези в центровете за високи постижения.

Сред целевите групи по операцията са и представители на бизнеса, висшите училища, науката, публичния и неправителствения сектор.

Подкрепата по операцията е структурирана в шест дейности, като виждате на слайда първите три от тях.

Първата дейност е свързана с разработването на училищни учебни планове и програми, съответстващи на потребностите на пазара на труда. Тук ще бъдат подкрепени развиването на мрежи и методическа подкрепа, включително обучения, осъществявани от центровете за високи постижения на професионални гимназии за разработването на учебно съдържание, планове и програми.

Дейност 2 е свързана с провеждането на обучения на учители и преподаватели в центровете за високи постижения, включително формати бизнесът обучава, майсторски класове, както и бизнес и научни академии. Ще бъде осигурена подкрепа и за регулярни работни срещи и семинари между центровете за високи постижения, за обмяна на опит и добри практики, така и за срещи с други професионални гимназии и училища с професионални паралелки.

Дейност 3 е свързана с подкрепа за високи постижения в професионалното образование и обучение на учениците, като тук са планирани допълнителни учебни дейности, практики за придобиване на високотехнологични умения, стимулиране на предприемаческия потенциал за придобиване на дигитални и зелени умения чрез провеждането на летни академии, предприемачески инкубатори и други в сътрудничество с работодателите и висшите училища. Тук ще бъде осигурена подкрепа и за развитие на академии, за развитие на умения, лидерство, работа в екип на учениците, както и развитие на ученическо самоуправление в центровете за високи постижения. Планирани са и въвеждането на научни подходи и иновации с цел ориентиране на учениците към научно-изследователска и развойна дейност в сътрудничество с висшите училища, научни изследователски организации и бизнеса, чрез провеждането на школи и съвместни проекти и други.

В рамките на дейност 4 са планирани идентифициране на нуждите на местно регионално ниво и потребностите на пазара на труда, както и организиране на план-приема в центровете, както и прилагането на рамка за измерване, самооценяване на качеството в професионалното образование и обучение и прилагане на механизъм за проследяване на завършилите ученици чрез провеждане на анкетни проучвания за прехода на учениците в центровете за високи постижения към висшето образование или пазара на труда. Планирано е и повишаване капацитета на училищата, различни от

центровете за високи постижения, за провеждане на анкетни проучвания, както и умения за събиране и използване на данни.

Дейност 5 е насочена към международно сътрудничество и обмен с други центрове за високи постижения на европейско ниво, като тук ще бъде осигурена подкрепа за участие в международни конференции, състезания, шампионати, работни срещи, мобилност на учители, сътрудничество с други центрове за високи постижения на европейско ниво. Планирани са и използването на платформи за обмен на ресурси, онлайн учебно съдържание и други.

Последната дейност 6 е свързана с информационни дейности и кампании за представяне на високите постижения в областта на професионалното образование и обучение, чрез различни демонстрационни събития, като състезания по професии, конкурси, дни по отворените врати, които ще бъдат реализирани съвместно с местни власти, работодатели, висши училища, както и национално представителните организации на работодателите и на работниците и служителите.

На слайда са представени индикаторите, които планираме да бъдат постигнати с подкрепата по операцията. Няма да влизам в детайли, тъй като Вие имате възможност да се запознаете с материалите. Благодаря за вниманието.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря.

А сега откривам дискусия по тези критерии.

Госпожа Росица Стелиянова, заповядайте.

РОСИЦА СТЕЛИЯНОВА (*Асоциация на индустриалния капитал в България*): Благодаря, господин Попов.

Аз искам не искам да вземам всеки път думата, но всъщност, може би пък тук ще направя един общ коментар по принцип.

Изключително сме благодарни за това, че сме включени в тази операция. Знаете, че професионалното образование е изключително важно специално за работодателските организации, тъй като

нашите работодатели търсят основно работна ръка със средно-професионално, а не толкова с висше образование. В тази връзка, подобно на предходната операция, бих искала да апелирам, защото така написано общо, да, надяваме се да има гимназии, които биха желали да работим съвместно, но може би е добре все пак да посочваме дейностите, в които социалните партньори биха могли да се включат. Аз също тук мога да посоча някои такива. Например, има провеждане на формати „Бизнесът обучава“, идентифициране на уменията, които са необходими на работната сила – въобще дейности, в които ние по-скоро имаме сила, имаме поглед както на национално, така и на регионално ниво чрез нашите структури.

Тъй като тук бенефициентите са изключително много, по-скоро не бих казала, че трябва тази дейност да е задължителна да се изпълнява съвместно с социалните партньори, но може би можем да напишем, че е препоръчително тези дейности да бъдат изпълнени в партньорство, а вече самата гимназия, ако прецени, разбира се. Но от гледна точка наистина на идентифициране на реални нужди на пазара на труда, а не примерно местната общност да си реши, че ще си продължи така и ще си идентифицира това, което си е свикнала да си прави до момента, само за да си оправдае проекта.

Това ми е идеята. Благодаря.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря.

Тук мисля, че случаят е аналогичен на операцията за висшите училища. Само обръщам внимание, че в момента в тези критерии, които са Ви представени, социалните партньори не са включени като конкретни бенефициенти, така че ако смятате, може би няма логика в едната операция да е така, пък тук да е различно, но ще трябва да го подложим на гласуване. Просто логиката е, че понеже включваме всички, няма други освен шестте, те могат да бъдат конкретни бенефициенти.

И обръщам внимание, може би там се разрази дискусията с господин Стоев, че ние включваме социалните партньори в режим *de minimis*. Може би да вземете отношение по този въпрос.

СТРАХИЛ СТОЕВ („Държавни помощи“ към Министерство на финансите, дирекция „Европейски въпроси и политики“): Радвам се, че дискусията стане официална.

Тук въпросът какъв трябва да бъде режимът, идва оттам дали за тази дейност има конкуренция или няма. Говорихме с госпожа Стелиянова, ако тези шест организации са единствените в България, които могат да дадат компетентно становище по тези въпроси. Няма други, няма ОИСР, няма консултанти, няма всякакви други лица, които притежават компетенции да участват в формирането на тези документи или там каквито са дейностите, няма проблем да бъде режим на помощ. Режим на помощ означава не е държавна помощ и не е минимална помощ. Но ако законодателството изрично не ги посочва тези организации като такива, които имат компетенции да участват в такива документи на национално ниво, препоръчвам да се изложат аргументи в тази посока, имам предвид за режим на помощ, които или чрез нас – имам предвид дирекция „Европейски въпроси и политики“, или може да стане и неформално чрез колегите от Европейската комисия, които участват в Комитета за наблюдение, които да ги препратят към DigComp. Единствено DigComp има компетенция да каже дали тази дейност, която би се извършвала от тези шест организации, е икономическа или икономическа. Имам предвид, че тя е компетентната дирекция на ниво Европейски съюз, която може да твърди това нещо със сигурност. Ние от Министерството на финансите, за съжаление, нямаме такива компетенции, защото, както знаете по Закона за държавните помощи, компетенциите на министъра на финансите са единствено за режими на държавна помощ и на минимална помощ. Тоест, ако Вие направите такъв режим, ние можем да кажем: да той е в съответствие с

съответните регламенти на Европейската комисия. Но ако Вие направите мярка в режим непомощ, ние можем да кажем единствено някакви методологически насоки какво има на ниво дела в Европейския съд и какви евентуално становища на Европейската комисия са изразявани по подобни въпроси на национално ниво. Обръщам внимание, че всички такива становища са качени на страницата на Министерството на финансите.

Другия вариант, който бих предложил в рамките на експертизата си в Комитета за наблюдение, е парите за тези участия на шестте партньора да минават през училищата. Тоест дават се на училищата, училището решава, че това са експерти, които са му нужни за тази дейност и вече намира начин да ги наеме на някакъв договор. Това също може да бъде режим на помощ.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря.

СВЕТЛАНА ДОНЧЕВА (*Българска стопанска камара*): Аз много благодаря на колегите, които повдигнаха темата за държавната помощ и социалните партньори. Това е много голяма тема, която ще отнеме много време и сега не е място да я коментираме. Точно затова искам да предложа да направим една отделна среща, на която да коментираме тези въпроси, защото социалните партньори имат много ясна роля. Ние сме с много добре идентифицирани функции. Те са заложени в закон и от тях може много добре да се изведе логика как може да участваме в ролята си на социални партньори в тези проекти, така че това да бъде не помощ. Това е дълъг разговор, който трябва да се проведе извън този формат.

Ако мога да използвам възможността, че съм взела така или иначе думата, ще коментирам и операцията.

На първо място, искам да коментирам избора на конкретни бенефициенти. С учудване наблюдавам броя на селскостопанските гимназии в списъка. И тук бих искала да задам въпроса на какъв принцип е избран списъкът? Ние със сигурност не сме били

консултирани, когато са избирани тези професионални гимназии в 28-те района. От 28 професионални гимназии, които ще превръщаме в центрове за високи постижения, 9 от тях са селскостопански гимназии. За мен логиката е, че тези гимназии трябва да отразяват до голяма степен икономиката, защото би трябвало да подготвят средни специалисти за икономиката такава каквато е. Делът на селското стопанство в нашата икономика много отдавна е под 10%. Някъде около 4% е добавената стойност на този сектор и ми се струва доста непропорционално спрямо процента на гимназии, които са в това професионално направление. Надявам се в тях да има и други професионални направления, които са различни от селското стопанство и всъщност това да е обяснението на това, че присъстват толкова мнозинство в общия списък. Това е по отношение на списъка с конкретните бенефициенти.

Сега това е една операция, която отново е с доста широк фокус според мен. Тя обхваща много дейности. Целта е много амбициозна. Идеята, както аз се разбирам, е тези професионални гимназии на регионално ниво да станат лидери в развитието на професионалното образование, в осигуряване на качество на професионалното образование и да подпомогнат останалите професионални гимназии в съответните професионални направления, също да повишават качеството на преподаване и на обучение като цяло.

И в тази връзка е моя следващ въпрос: изследвали ли сте готовността на тези гимназии да поемат такъв ангажимент и да изпълнят качествено такъв проект? Защото проектът е наистина много амбициозен. Това е проект не който ще разшири досегашната им дейност, а ще надгради с много допълнителни дейности, които те до този момент не са изпълнявали и със сигурност нямат капацитет или той е частичен. Особено по отношение на дейността, свързана с прогнозиране на умения, а тя е ключова за нас, защото на базата на това трябва да се и актуализират учебните програми, учебните

планове. За мен е много важно в проектните предложения на гимназиите да има много ясна концепция как ще изграждат този капацитет, да идентифицират, да събират данни, да анализират данни по отношение на уменията, които се търсят на пазара на труда. Още по-трудната задача да прогнозират умения, тоест уменията на бъдещето. Това е нещо, което е много сериозно и те трябва да имат концепция за това. Очевидно ще трябва да привличат външен ресурс, но за това пак трябва концепция. И за мен е много важно да го заложите това като изискване в насоките за кандидатстване – да има концепция за това как ще надгражат този капацитет.

На второ място, ако ще ги правим средища, които ще повишават качеството на професионалното образование, е много важно да имат сериозна концепция за това как ще го правят, тоест как ще осъществяват връзки с местния бизнес, с висшите училища в същите професионални направления, с научните звена, защото всъщност там би трябвало това нещо да се случва. Това също е сериозна работа и трябва да сме уверени, че те имат готовност и разбиране, че това е целта на операцията.

Това са ми въпросите. Благодаря.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря.

Действително тези операции, които сега разглеждаме, са именно в обхвата на дейност на социалните партньори, така че много благодаря за коментарите.

Защо ги избираме тях? Те са избрани вече. Тоест има Стратегическа рамка за развитие на образованието. Там е предвидено да се създадат центрове за високи постижения в професионалното образование и обучение. Те вече са създадени с заповед на министъра на база методология на МОН. С кой е консултирана не мога да взема отношение, но методологията е доста обширна, бяха включени всички регионални управления на образованието, беше изследвано всяка една професионална гимназия за капацитета в различни

направления – инфраструктурен, но също и участие в международни проекти, партньорство, резултатност и така нататък, тоест комплексна оценка беше направена от страна на МОН и те са избрани. Ние се основаваме тук на заповедта на министъра.

Да, права сте, тя си основополагаща тази операция. Аз мисля, че нито една професионална гимназия може би към настоящия момента не е готова да бъде такъв център. Затова е тази операция. Целта ѝ е да ги подпомогне от базово ниво, а иначе самата операция ще се осъществява съвкупно. Всички професионални гимназии са включени, защото те са целева група. Тоест, тук идеята е на регионално ниво да бъдат структурирани професионални учещи се общности, на регулярна база учителите по професионална подготовка в различните области да се събират, да обсъждат, да документират нови идеи за преподаване, изпитване и така нататък и да се включат в актуализирането на учебните програми и планове.

И наистина може би тук ролята на социалните партньори е доста важна, затова ще предложим, когато гласуваме критериите, да ги гласуваме с добавянето на социалните партньори, за да могат те да подпомогнат. Все пак нека участието на социалните партньори да не блокира участие на училище и по-скоро тук бихме могли да сложим в критериите дейности, които препоръчваме да се изпълняват в партньорство с социален партньор, които Вие пак ще ни... За да не ги идентифицираме сега на момента, ако нямат нищо против членовете на Комитета за наблюдение, да ти ги изпратите след заседанието, да обмислите добре в кои дейности бихте могли да се включите, за да ги добавим. Тя ще е трудна за изпълнение, но разчитаме на координационната роля на МОН тук и евентуално вече ако проведем тези, в смисъл ние ще ги проведем тези разговори, за които говорихме за картографирането и така нататък, да видим какъв координационен механизъм на национално ниво може да структурираме по отношение на тези центрове, връзката им с дуалното обучение и така нататък.

Това беше обратна връзка от мен.

Други коментари, бележки?

Комисията, заповядай.

КАЛОЯН КОЛЕВ: Благодаря Иван.

Това наистина е важна операция, която допълва всички мерки, които досега Агенцията е започнала, включително и тези по Плана за възстановяване и устойчивост, където има подобни мерки, които финансират инфраструктурата на тези центрове за върхови постижения в тази област. Част от нашите въпроси вече бяха зададени, но наистина ние подкрепяме и ще подкрепим това предложение социалните партньори да бъдат включени в тази операция по дейност или цялостно. Вие ще се прецените как, но наистина особено първа дейност смятаме, че е важно те да бъдат част и включени в тези мерки.

На второ място, ако може да ни обясните повече за устойчивостта на тази операция и как тези центрове ще бъдат финансирани след края на проекта.

И повече информация бихме желали да получим относно връзката с другите операции, относно, например дуалното обучение и създадените 20 съвета на местно ниво, тоест как тези центрове биха работили с тези съвети, как биха подпомогнали повече дуалното обучение, тоест тези въпроси относно връзката с останалите инициативи, които се финансират по ЕСФ+, ще бъде важна. Благодаря.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря.

Много важен въпрос – какво правим с тези центрове след 2029 г.? Стратегическата рамка за образование е до 2030-а, така че поне една година след края на програмния период. Шегувам се разбира се.

Може би тук госпожа Тивидошева като директор на дирекция „Професионално образование и обучение“ да ни сподели идеите за устойчивост.

ВАНЯ ТИВИДОШЕВА: Първо, тези центрове, както вече беше споменато, са избрани въз основа на една комплексна методология. Изначално е разпознат техният капацитет и по отношение на преподавателски състав, управленски състав, партньорства с бизнеса, с висши училища, участие в разработване на учебни програми, първенства в най-различни състезания по професии, международни участия в различни събития и награди и така нататък, наличие на общежития, това също беше един от критериите. Защото идеята е те, освен да бъдат център на местните екосистеми, работейки в партньорство с бизнес, наука, висши училища, други професионални гимназии, те да осъществят обучение в много по-широк аспект не само на собствените си ученици, защото това са 28 професионални гимназии с по-различен статут. Те следва да отворят подобрените си пространства чрез Плана за възстановяване и устойчивост и за обучение на учители от цялата област, и за различни обучаеми на различни възрастни. Ние наистина вярваме, че те ще бъдат едни центрове и за обучение на възрастни хора за квалификация, за преквалификация, защото вярваме, че там има капацитет.

Използвам възможността да коментирам нещо във връзка с питането на госпожа Дончева. Това са всъщност гимназии, които имат, аз така условно да ги нарека, полипрофесионален профил. Да, наименованията на немалка част от тях наистина носят в себе си идеята за земеделска гимназия, но ето например едно от училищата, което наистина е солидно като капацитет, вече с прекрасно изградена база през Плана за възстановяване и устойчивост – Професионалната гимназия по земеделие „Климент Тимирязев“ в Сандански какви обучения осъществява – спедитор логистик, организатор интернет

приложения, организатор туристическа агентска дейност, технолог по качество на храни и напитки, изпълнител на термални процедури, агроеколог.

Такава е ситуацията в българските професионални гимназии. Те имат разнообразно предлагане на професии. Може би изключение правят само гимназиите по строителство и архитектура, които са по-компактни и работят на секторно ниво, и гимназиите по компютърни науки и технологии. Всички останали имат широка палитра от професии, които предлагат и повечето центрове за високи постижения са с такъв профил.

По отношение на устойчивостта, ние ще им дадем лидираща роля, такава възнамеряваме да бъде, която да даде устойчивост на техния статус и след проекта, лидираща роля по отношение на организиране на обучение на учителите на регионално и секторно ниво, лидираща роля по отношение на прилагане на иновации в професионалното образование и обучение, чрез популяризирането им и включването на всички училища в областта за популяризиране на такива добри модели.

Споделяме идеята те да подпомагат проследяване на реализацията на завършилите на анкетен принцип, като ние вече сме ги обучили да работят с едни анкети, разработени по проект по Програма „Еразъм“, направен от Министерството на образованието и науката, пилотиран модел. Самите гимназии вече го направиха за випускниците си от милата година. Тоест не е като да започват от нула и в това си занимание. Разбира се, това е абсолютно начало, което в предстоящия проект ще бъде надградено. Капацитетът ще бъде подсилен с външна експертиза. И много ни се искат те на местно ниво да правят тия проследявания на ниво област и оттук насетне ние чрез техните изследвания да придобиваме картинката на национално ниво въз основана на социологическо проучване. Докато нашата визия за анализа на проследяване на завършилите чрез административни

данни трябва да се прави на национално ниво считаме, че социологическите проучвания трябва да се правят на местно и регионално ниво. Така че така виждаме тяхната роля.

По отношение на бъдещо финансиране. Вероятно ще предстоят доста дискусии.

СТРАХИЛ СТОЕВ: Добре е да влязат в нормативната база, защото в момента не са припознати там.

ВАНЯ ТИВИДОШЕВА: Да, аз лично нямам против включително и за секторните съвети за уменията. И когато вече са пилотирани едни формати, видят се плюсовете и минусите от пилотното им прилагане, бихме имали добри аргументи за включването им в нормативната уредба. За мен са абсолютно еднородни като потребност, или липса на такава, нека да видим до финала на тия проекти, и секторните съвети като нормиране в законодателството, и центровете за високи постижения. Нека да видим. Това все пак пилотни модели.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря.

Заповядайте. Може ли първо професор Тодоровска и после госпожа Дончева.

ПРОФ. Д-Р ЕЛЕНА ТОДОРОВСКА: Аз съм от Селскостопанска академия, представител съм на научна организация.

Бих казала, че центровете за върхови постижения са изключително добра инициатива както на МОН, така и на Министерство на финансите. Трябва да благодарим на всички министерства, които участват в подкрепата на тези центрове.

Бъдещето на центровете. Според мен не бива да се забравя фактът, че тези центрове са създадени и за създаване на иновации, които иновации са насочени към бизнеса. Нека да остане тази инициатива, да ни я губим, за да можем ние да бъдем готови във всеки един момент да подкрепим нашата икономика.

Напълно съм съгласна да има иновации в професионалното обучение, но нека да има иновации насочени към самия бизнес, за да можем във всеки един момент да сме готови да се справяме с съвременните предизвикателства.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря.

Госпожа Дончева, заповядайте.

СВЕТЛАНА ДОНЧЕВА: И аз искам да продължа съвсем кратко темата за устойчивостта, защото тя е наистина много важна и аз се пропуснах в моето изказване.

Устойчивостта има три измерения и финансовото измерение е само едно от тях. И това е въпрос, който наистина сега може би не е много актуален, имайки предвид, че тепърва ще дадем първите пари за създаването на тези центрове. Но това са пари, които ще се дават за изграждане на капацитета. Тоест трябва да се очаква, че в рамките на тези проекти ще бъде изграден капацитет за дейности, които тези центрове ще извършват след това, без необходимостта да бъдат финансирани през цялото време за повишаване на капацитета. Ще дам пример с дейността за прогнозиране на умения. В рамките на тези проекти тези училища трябва да се научат да го правят. Оттам нататък, създавайки едно звено за прогнозиране, идентифициране на умения, за събиране на дейности, то няма нужда да бъде финансирано след това пак за създаване на капацитета. За голяма част от дейностите няма да има нужда от допълнително финансиране, за да може те да функционират и тези центрове да бъдат такива, каквито трябва да бъдат. Така че тази логика да прехвърляме финансирането на едни дейности, да ги удължаваме с европейско финансиране, трябва все повече да си даваме сметка, че то не е вечно и не трябва да бъде. Това не е логиката на европейското финансиране. То трябва да създава капацитет и след това въз основа на тоя капацитет вече финансираните субекти да могат да се развиват и да живеят самостоятелна живот.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Така е, благодаря.

Не виждам други вдигнати табели, затова предлагам да пристъпим към гласуване, като отново решението ще бъде гласувано с предложението социалните партньори да бъдат включени като конкретни бенефициенти и на база допълващо предложение от тях да идентифицираме конкретните дейности, за които препоръчваме да се изпълняват в партньорството с социалните партньори. И може би ще добавим за иновациите към дейностите това, което беше предложено.

Господин Станчев.

ВЛАДИМИР СТАНЧЕВ: Аз мисля, че тук объркахме центровете за високи постижения, центровете за върхови постижения и затова дойде предложението за иновации.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Аз го разбрах като иновации в образованието.

ВЛАДИМИР СТАНЧЕВ: Аз мисля, че професор Тодоровска имаше предвид изградените...

ПРОФ. Д-Р ЕЛЕНА ТОДОРОВСКА: Не само образователни. Значи иновации в образованието, да. Напълно сме съгласни. Ние имаме капацитет, научно-следователски капацитет. Имаме учени, които са изключително добре подготвени, могат да обучават както ученици, така и преподаватели, което е изключително важно. Защото бих искала да отбележа, макар и не знам каква част от Нас ще бъдат съгласни с мен, но в последните 25 години нивото на обучение дори на преподавателите, не е толкова високо. Това се отразява също така и на нивото на обучение на самите деца, на самите ученици, дори и на студентите. Бих казала, че в последните 25 години има един спад в образователното ниво на студентите, което впоследствие затруднява учени както от научни организации, така и от висши училища да дадат едно по-добро образование. Защото, за да тръгнеш на едно по-високо ниво, към едно по-високо ниво, ти трябва да имаш една основа. А

когато липсва тази основа, няма как да дадеш едно по-високо ниво на образование. Така че това за мен е изключително важно.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря, но тук колегите ми обърнаха внимание, че в Дейност 3 изрично го има като въвеждане на научни подходи и иновации в професионалното образование, обучение, сътрудничество с бизнеса, академичната общност, така че това го има.

Добре, предлагам да пристъпим към гласуване с добавката, че социалните партньори ги включваме като конкретни бенефициенти с препоръка за конкретни дейности, които да бъдат изпълнявани в партньорство с тях.

Има ли против? – Няма. Въздържали се? Тук социалните партньори се въздържат пак виждам.

Прието е следното

РЕШЕНИЕ:

Комитетът за наблюдение на Програма „Образование“ одобрява Методология и критерии за подбор на операция „Подкрепа за Центровете за високи постижения в ПОО, като дава мандат на управляващия орган да отрази гласуваните предложения“.

И преминаваме към следващата точка 7 от дневния ред.

Точка 7. Проект на Методология и критерии за подбор на операция „Превенция и предотвратяване на тормоза и насилието и намаляване агресията в училищата“ – за обсъждане и одобрение.

Също важна операция за превенция и предотвратяване на тормоза и насилието и намаляване на агресията в училищата, която ще надгради и допълни една национална програма, която се

изпълнява тази година от Министерството на образованието и науката.

Ще помоля за презентация максимум 7 минути, за да има време за дискусия. Благодаря.

ВЕСЕЛИНА ТЮФЕКЧИЕВА: Уважаеми дами и господа, здравейте и от мен!

От високите постижения се прехвърляме в един общ социален феномен, който не подминава и системата на образованието. В тази връзка операция „Превенция и предотвратяване на тормоза и насилието и намаляване на агресията в училищата“ по Приоритет 1 на Програма „Образование“ е разработена в съответствие на налични към момента за този програмен период планови, програмни, стратегически документи, които отразяват необходимостта от тази операция.

Виждате параметрите на операцията. Разработена е като операция за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ на конкретни бенефициенти и в нашия случай това са всички държавни, общински и частни училища, които са действащи и са регистрирани в регистъра, поддържан от Министерство на образованието и науката по реда на чл. 345 от Закона за предучилищното и училищното образование.

Бюджетът на операцията е от 35 милиона лева, виждате неговото разпределение съгласно нормативните изисквания за този програмен период за двете категории региони.

Да не пропусна, че асоциирани партньори към вече цитираните конкретни бенефициенти са обществените съвети, съгласно приложим от регулация към цитирания вече от мен закон.

Продължителността на операцията е максимум 36 месеца с крайния срок до края на 2029 г., тоест до края на програмния период. Нямаме изискване, не предлагаме за минимална продължителност.

Това ще бъде по преценка на допустимите конкретни бенефициенти и техните идентифицирани нужди и потребности.

Максималната стойност на едно проектно предложение сме планирали да бъде 350 хил. лв. предвид и прилагането на опростените разходи, които, разбира се, са разработени от наша страна, прилагани и досега в редица наши процедури, които позволяват спестяване от мащаба, когато ги използваме. И засега виждаме, че нашите бенефициенти се справят с този вид опростени разходи.

Целевите групи. Това са учениците в училищното образование – не само такива, които са претърпели тормоз, насилие или агресия, но и такива, които не са, включително са били наблюдатели, свидетели, реагирали са, не са реагирали по съответния начин. Освен тях, техните родители и разбира се, педагогическите специалисти във всичките им форми и формати, позволени от закона, и други непедagogически специалисти, непедagogически персонал в училищното образование, включително училищна администрация, включително и служителите по охрана.

Показателите, по които ще измерваме напредъка, тоест индикаторите, виждате, ще обхванат брой подкрепени ученици, брой подкрепени родители, обучените учители в конкретиката на темата на операцията и тези от тях, които са получили и повишили квалификацията си.

Дейностите са структуриране за постигане на една основна цел, която консолидира в себе си трите специфични цели, а именно основната цел е осигуряване на благоприятна училищна среда в подкрепа на личностното развитие на учениците в училищното образование. Все пак те прекарват 12 години в системата на училищното образование.

Дейностите са структурирани по видовете участници в образователния процес, както вече видяхте, които са нашите целеви групи.

Дейност 1 – повишаване на управленския капацитет и педагогическите умения на училищно ниво. Можем да кажем, че обхваща три направления, едното от които е насочено към управление на конфликти. Тук, освен на участие в изброените формати и събития, очакваме разработване и актуализиране на училищните планове, което е заложено все пак и в нормативната база и отразява механизма за предотвратяване на тормоза и насилието, който вече действа няколко години в образователната система. Другото направление по тази дейност е обучението на педагогическите специалисти. Виждате тук и в представените материали сме цитирали примерните обучени, и то най-вече взаимодействието на учителите, на училищния персонал с учениците и разбира се, с родителите с определени конкретни цели според идентифицираните потребности във всяка от класните стаи и на училищно ниво. Третото направление е нещо, което засега, доколкото сме успели да се информираме, е създаване на звено медиация, утвърждаване на тази практика с цел подобряване на условията в училищната среда. Виждате, изброени са тук възможностите за участието не само на училищната администрация, не само на участниците в образователния процес, но и външни като лидери, инфлуенсери и така нататък, което да кореспондира, да импонира по някакъв начин на възрастта и проблематиката на нашите ученици.

Дейност 2 най-общо сме формулирали „ефективна работа с родители, взаимодействие с местната общност“. Тук интензивната работа с родители сме групирали групова медиация, групова работа с родители и индивидуална работа и консултации там, където това е идентифицирано и абсолютно необходимо. Друго направление, това вече е включване по-активно и ангажиране на местните общности и всички заинтересовани страни, защото вече споменах, че това е общо проявим негативен социален феномен, който се отразява при формирането на гражданска идентичност, междуличностни

отношения, включително и отношения към институциите в последващите етапи на човешкото развитие. И третата дейност – развиване на социално-емоционални умения на учениците.

Виждале, посочили сме някои различни, познати общо взето форми и формати за провеждане и най-вече за изграждане, формиране и утвърждаване, тъй като това е тийнейджърската възраст основно, когато най-вече се изграждат тези социално-емоционални умения на учениците, чрез различни форми на работилници, дискусии, заниманията по интереси, междуучилищните дейности. Тук едно от нещата, на което разчитаме, е местната инициатива на училищно ниво, например засилване, реализиране и развиване на училищна медия, ползване на информационните и комуникационните технологии, тематичните рубрики, включително предотвратяване на виртуална агресия, осигуряване на условия за киберсигурност, разбира се, в рамките на училището и доколкото е възможно извън него, включително и трудова дейност под формата на активности, които можем да наречем и зелени умения, като това би подобрило и би снизило агресивността и проявата на такава в нашите ученици.

И накратко това е по тази операция, която предлагаме на Вашето внимание. Благодаря.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря.

Сега давам думата за предложения и коментари. Заповядайте.

ГЕРГАНА ЕФРЕМОВА (*представител на групата юридически лица с нестопанска цел за общественополезна дейност (ЮЛНЦ за ОПД), работещи в сферата на защита на основните права, равенството между мъжете и жените, недискриминацията и равните възможности*): Благодаря.

Чудесно е, че има такава операция, която ще подкрепи и разшири това, което е планирано по националната програма с подобна цел. Имам няколко въпроса и коментара. Най-напред не разбрах от насоките дали училищата сами ще могат да избират кой да провежда

за тях тези обучения, които са планирани, или това ще има предварително определени структури, както...

ВЕСЕЛИНА ТЮФЕКЧИЕВА: Да, така е. Училищата са конкретни бенефициенти, тоест те ще си избират изпълнителите. Сега тук във връзка с предходните коментари това са конкретни бенефициенти, което значи, че те избират изпълнители, каквито са необходими за техните нужди.

ГЕРГАНА ЕФРЕМОВА: Чудесно, тъй като има вече доста експертиза както в академичната общност, така и в неправителствения сектор по отношение специално на развиване на социално-емоционални умения, както и медиацията. И тук искам да обърна внимание и според мен е важно да се заложи и в условията да има предвидено обучение за медиация както за възрастните, така и за учениците, които участват в този процес. Тъй като не го видях изрично, а провеждането на медиация без човек да е предварително обучен за това...

ВЕСЕЛИНА ТЮФЕКЧИЕВА: Значи, пак повтарям – според нуждите училищата избират какви обучения. Сега, особеност тук, от системата на образованието знаят – за педагогическите специалисти, могат да бъдат и с квалификационни кредити, със съответната подходяща тематика, за всички други, включително обаче и за педагогически, за всякакви други обучения, които са необходими за създаване на тези меки или каквито искате ги наречете умения, които ще допринесат за решаване на проблемите. Това е естество на училищно ниво най-вече.

ГЕРГАНА ЕФРЕМОВА: Моето предложение е конкретно за медиацията да бъде заложено, да има...

ВЕСЕЛИНА ТЮФЕКЧИЕВА: Искате да го добавим. Сега ние не сме изброили всичко, това е неизчерпателно, така че да, ще бъде добавено. Благодаря.

ГЕРГАНА ЕФРЕМОВА: Има и ученическа медиация, тоест провеждане на медиация от ученици. Също е методика, която вече се прилага, има такива обучения. В България има училища, които са минали през такъв проект. Тъй като знаете, че медиацията е сложен процес, хората, които го правят сертифицирано, минават през една доста дълга процедура и наистина, ако искаме да осигурим качествено звено по медиация, е важно да има това.

Друго, което исках да попитам е дали развиването на социално-емоционални умения в учениците се предвижда само чрез занимания по интереси и извънкласни дейности или може да се разработят и... Тъй като това е възможно да се случва във всеки един час и може да се разработи план, който да включва такова развиване на социално-емоционалните умения.

ВЕСЕЛИНА ТЮФЕКЧИЕВА: Да, в този училищен план, който на практика Ви споменахме за първата дейност, там спокойно могат да бъдат заложени такива мерки, за които Вие говорите. Така че дори на ниво час на класа всичко това е допустимо. Нали ли казвам – изброени са.

ГЕРГАНА ЕФРЕМОВА: Да, по-скоро не е час на класа, тъй като частна класа е един час, който е доста пълен и...

ВЕСЕЛИНА ТЮФЕКЧИЕВА: В училищния план. Разбирам.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Все пак да не влизаме на ниво насоки за кандидатстване. Има го това.

ГЕРГАНА ЕФРЕМОВА: И последно препоръка с нещо, което беше споменато и при оценката на операцията за висшето образование, фокуса. Струва ми се, че конкретно в ангажирането на местни общности така са сложени доста неща, които незадължително са свързани с превенцията на агресията и насилието. Те са безспорно важни като борбата с фалшивите новини и употребата на вейпове от все по-ранна възраст. Това са изключително сериозни проблеми, но

въпросът ми е дали мястото им е тук в тази операция, свързана с превенция на агресията и насилието.

ВЕСЕЛИНА ТЮФЕКЧИЕВА: Пак казвам по преценка това, което е в самото училище. Ако има проблем с фалшивите новини и това поражда агресия – да, защо не? Проблемът с вейпа мисля, че беше национално отразен преди време.

ГЕРГАНА ЕФРЕМОВА: Да, но той свързан по-скоро с здравно образование и така нататък.

ВЕСЕЛИНА ТЮФЕКЧИЕВА: Да, има и такива кампании. Посочили сме примери. Пак казвам – това не е изчерпателно, което сме изброили. Зависи изключително от креативността и нуждите на образователната институция.

ГЕРГАНА ЕФРЕМОВА: Поздравления.

И последно една много кратка препратка към сутрешната част. Тъй като така доста училища, с които работим, бяха споделили своите обратна връзка към проектите на Министерството на образованието, които вече текат. За да не отнемам от времето, ще ги изпратя в писмен вид до колегите от Агенцията и до колегите от МОН. Благодаря. Това е.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря.

Това е добър подход. Само имайте предвид, че коментари по критериите, когато се гласуват, е необходимо предварително да се изпращат. Тук очакваме акцентите, както и правите, но просто го казвам.

Европейската комисия.

КАЛОЯН КОЛЕВ: Благодаря, Иван, за думата.

Ще бъде така съвсем кратък. Това е осмата операция по Приоритетна ос 1. Тя е една от тези шест, ако не се лъжа, които подкрепят детската гаранция. Знаете, инициатива е на Европейската комисия, така че, разбира се, ще подкрепим такава операция. Този проблем, свързан с тормоза и насилието в училище се наблюдава все

повече и повече не само във България, но и в цял свят, бих казал. Много е важно и позитивно, че сте включили и ще работите и с родители, тоест не само с ученици, учители и педагогически персонал.

Един въпрос относно заложените мерки в дейност 1 и по-точно предвиждате ли да се правят цялостни програми или да се използват успешни програми от други страни? Например, сега се сещам за една програма от Финландия, тя се казва Кива. В България не знам дали се прилага и използва. Но има вече такива програми. Разбира се, не откриваме в България топлата вода по тази тема. Така, че предвижда ли се разработване или използване на друг тип програми? И ако да, тогава, за да се избегне това раздробяване всеки да си прави своята програма, някаква поне по-унифицирана методика в тази връзка. Благодаря.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря.

Няма никакво изискване да ползват една или друга програма, но бихме могли към насоките за кандидатстване да приложим един списък с добри практики. Ще съм благодарен, ако членовете на Комитета ни предоставят такива добри практики, които може да приложим към насоките за кандидатстване. Винаги ще е по-лесно за едно училище да бъде насочено и да ползва нещо, което вече е все пак валидирано, да кажем, от членовете на Комитета, за да го препоръчаме да се използва.

Ако няма други коментари, предлагам да подложим на гласуване тази операция.

Има ли против? Не виждам. Въздържал се? Няма. Нямаме представители на училищата.

Операцията е приета.

Прието е следното

РЕШЕНИЕ:

Комитетът за наблюдение на Програма „Образование“ одобрява Проект на Методология и критерии за подбор на операция „Превенция и предотвратяване на тормоза и насилието и намаляване агресията в училищата“.

И пристъпваме към следващата точка.

Точка 8. Проект на Методология и критерии за подбор на операция „Образователни маршрути за иновативно учене извън училище“ – за обсъждане и одобрение .

Операцията е насочена към допълващата ни подкрепа за една успешна национална програма – „Образователни маршрути“. Там наистина има възможност да се приложат иновативни методи на обучение, интердисциплинарен подход, сътрудничество между различни етнически групи, когато отиват и заедно се обучават някъде в културен обект. Затова идеята е Програма „Образование“ да влее ресурс към вече утвърдената инфраструктура с изпълнение на националната програма. Демаркация ще бъде направена по отношение продължителността на пътуванията.

И сега госпожа Георгиева ще Ви представи съвсем накратко операцията.

НЕЛИ ГЕОРГИЕВА: Това е една доста опростена откъм изпълнение операция и доста приятна, защото наистина съчетава едновременно възможност за отделяне на учениците от учебната среда, но в същото време под формата не просто на едни пътувания и екскурзии, а и придобиване на знания и умения извън училище. Нейната цел е именно това да бъдат въведени иновативни подходи в ученето на учениците извън училищната среда, посредством което да придобият различни компетентности.

Конкретен бенефициент по операцията е Министерство на образованието и науката.

Допустим партньор е Българският туристически съюз.

Целеви групи са ученици, педагогически специалисти и непедagogически персонал.

Общият финансов ресурс е малко над 52 млн. лв.

Продължителността, която е планирана за изпълнението на операцията е 36 месеца, не по-късно от 31 декември 2029 г. Като важно е да се отбележи, че по нашата операция дейностите ще се изпълняват на територията на страната ни.

Както беше споменато, операцията има изцяло допълващ ефект към Национална програма „България – образователни маршрути“, като тук имаме една допустима дейност и тя е образователни маршрути за училищата в страната. Това е дейността, която съответства на модул 1 от Националната програма. Ще бъде изпълнявана по аналогичен начин на начин на изпълнението ѝ от националната програма. Тук ще обхванем държавните и общинските училища на територията на страната.

Разходите ще бъдат възстановявани също по аналогичен начин от използвания по Националната програма, като ще се заплаща максимален размер на разход за един участник на ден. Към момента този разход е в размер на 100 лева. В случай че той бъде актуализиран по Националната програма, ще актуализираме неговия размери по Програма „Образование“.

Също така в рамките на тази операция ще бъдат прилагани аналогични начини на кандидатстване, изпълнение, отчитане и мониторинг на тези, които се прилагат по националната програма. Ще бъдат използвани платформите на Министерството за кандидатстване и отчитане на изпълнението на дейностите от страна на училищата. Освен това, в мониторинга ще бъдат включени и регионалните управления на образованието, които на областно ниво ще имат възможност да проследяват изпълнението на дейността по операцията.

С изпълнението на нашата операция очакваме да бъдат обхванати повече от 64 000 ученици. Пак обръщам внимание, че това е една допълнителна възможност за участие както на училищата, така и за включване на повече ученици. Ако помните вчера, по време на посещението в училището в Столипиново, директорката изрази надежда тази година отново да успеят да получат финансиране по Националната програма, за да могат да заведат децата за определен период извън тяхната обичайна среда.

Освен това, предвиждаме в дейности по операцията да бъдат включени в образователни дейности почти 190 души, които ще имат възможност по време на образователните маршрути да извършват образователни дейности на място с учениците.

Това е накратко. Благодаря Ви.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря.

Има ли предложения, препоръки, коментарии? Мисля, че вчера това, което наистина чухме в училището, дава увереност, че сме на прав път.

Затова предлагам да пристъпим към гласуване.

Има ли против? Не. Въздържал се? Един – МОН като конкретен бенефициент.

Операцията се приема.

Прието е следното

РЕШЕНИЕ:

Комитетът за наблюдение на Програма „Образование“ одобрява Методология и критерии за подбор на операция „Образователни маршрути за иновативно учене извън училище“.

И преминаваме към девета, последна точка от дневния ред

Точка 9. Проект на Методология и критерии за подбор на операция „Подкрепа за ученици с таланти“ – за обсъждане и одобрение.

Тази операция е нова, казва се „Подкрепа за ученици с таланти“, но тя е насочена по-скоро, не знам дали не трябваше да променим името, но тя е насочена към развитие на таланта на всяко дете, на всеки ученик и е предвиден за изпълнение от общините, тъй като ни се струва, че общините са фокусирани много върху инфраструктурата, но когато стане въпрос за меки мерки, доскоро не ни разпознаваха като управляващ орган. Мисля, че това се промени с мерките по Плана за възстановяване и устойчивост. Сега искаме да използваме набраната инерция и малко а влеят от техните сили, защото те са с изключително голям капацитет в изпълнението на европейски проекти, имат много силни екипи по управление на европейски проекти, но имат и много силни образователни експерти. Повечето училища са общинска собственост, така че наистина виждаме голямата роля на общините в изпълнението на тази операция.

Накратко мога да кажа, че тя е нещо като „Твоят част“, който също беше споменат вчера от директорката на училището – междуучилищни дейности, занимания по интереси, най-разнообразни, но провеждани на общинско ниво.

Давам думата на госпожа Бранимира Веждарова да представи критериите.

БРАНИМИРА ВЕЖДАРОВА: Уважаеми дами и господа, здравейте и от мен!

Както каза господин Попов, ще Ви представя Проекта на методология и критерии за подбор на операция „Подкрепа за ученици с таланти“.

Основната цел на тази операция е да се осигури подкрепа именно на местно ниво за насърчаване на деца и ученици да

демонстрират и изявят талантите си във всички възможни области, *STEM*, изкуства, култура, спорт, чужди езици и да постигат, разбира се, по-високи резултати в обучението си.

Основните параметри на операцията включват общ бюджет от 33 млн. лв., който е разпределен в два компонента на база категориите региони. Компонент 1, който осигурява подкрепа за по-слаборазвитите региони с размер на този бюджет по компонент 1, от малко над 26,5 млн. лв. По компонент 2 се осигурява подкрепа за регион в преход, тоест Югозападния район за планиране, с подкрепа в размер на близо 6,5 млн. лв.

Срокът за изпълнение на операцията е 36 месеца. Естествено, не по-късно от 31 декември 2029 г. Проектите ще се изпълняват на територията на цялата страна, като за всеки един проект минималният възможен размер на безвъзмездната финансова помощ е 100 000 лв., а максималният допустим размер е 750 000 лв.

Тази операция ще надгради и допълни проекти с подобни дейности и целеви групи, като например по предходната оперативна програма и по Програма „Образование“, като например проект „Успех за теб“, както и ще надгради резултатите по изпълнявани до момента и в момента предстоящите да бъдат приети национални програми, които се изпълняват от Министерство на образованието и науката, като, например Програма „Бъдеще за таланти“, „Заедно в изкуствата и спорта“, „Ученически олимпиади и състезания“, както и общинските програми, свързани със заниманията по интереси.

Като допустими кандидати с оглед на това, че бихме искали да фокусираме подкрепата изцяло на местно ниво, най-близо до целевите групи, са определени всички общини в България, като в конкретния случай на трите големи общини с районно деление, а именно Столична община, община Пловдив и община Варна допустими кандидати ще бъдат само районните администрации към

тях при условията на изрично делегиране от страна на общината на права за участие и съответно изпълнение на проектите.

Важен елемент в условията към допустимите кандидати е, че всеки от тях ще трябва да представи към проектното предложение така наречения индикативен календар на събитията за насърчаване на таланти на територията на съответната община или район, който следва да включва анализ на целевите групи и техните потребности, както и детайлно описание на предвидените различни форми на събития за насърчаване на талантите.

Предвид разнообразието от форми и тематика на планираните събития по операцията се определя и широк кръг от Допустими партньори, които да подпомагат кандидатите в изпълнението на проекта. Това са юридически лица с нестопанска цел за осъществяване на дейност в обществена полза с опит в областта на образованието, изкуствата, културата, спорта и работата с уязвими групи. Държавни и общински културни организации, както и частни такива със статут на сдружение с нестопанска цел за осъществяване на дейност в обществена полза. Читалища, обществени библиотеки и спортни клубове също със статут на сдружения с нестопанска цел за осъществяване на дейност в обществена полза.

За реализация на операцията е предвидена една дейност, насочена изцяло към подкрепа развитието и изявата на талантите на деца и ученици на местно ниво, чрез участие в разнообразни форми на събития, конкурси, състезания, олимпиади, кръжоци и други. По тази дейност тя ще се реализира в две основни направления: подкрепа за подготовка на деца и ученици в областта на изкуствата, културата, спорта, *STEM* и чуждите езици, чрез форми като обучителни и тренировъчни лагери, майсторски класове, академии, работилници, кръжоци и школи. Второто направление е насочено към организиране и осигуряване на участието на деца и ученици в събития за насърчаване на талантите на местно ниво като олимпиади,

състезания, включително състезания по професии, турнири, хакатони, фестивали, пленери, викторини и работилници и други. Естествено и осигуряване в рамките на тези събития на стипендии и материални поощрения за отличилите се деца.

Целевите групи по операцията са, разбира се, децата и учениците в това число и деца и ученици от уязвими групи, чийто майчин език не е български, както и образователните институции, тоест държавни, общински и частни училища и центрове за подкрепа за личностно развитие.

На последния слайд са представени индикаторите за изпълнение и резултат, на които няма да се спирам, тъй като не са нито толкова много, а и предварително сте получили материалите. Така че ви благодаря за вниманието.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря.

В петък получихме коментари и предложения от Национално сдружение на общините. Искате ли накратко да ги представите, госпожа Дачева? Някои от тях са технически

ТЕОДОРА ДАЧЕВА (*Национално сдружение на общините*):
Преди да кажа акцентите, първо, искам да благодаря на Изпълнителната агенция, че най-накрая ни припозна като институция, която може да допринесе значително за подобряване на образованието. И да благодаря лично на господин Попов, който успя от един неформален разговор да създаде доста добра операция с необходимите атрибути.

По отношение представените критерии имаме две основни забележки. Предложението ни е в допустимите партньори да бъдат добавени и други общини или респективно районни администрации поради две съображения. Първо, на нас цялостната ни политика е насочена към насърчаване на междуобщинското сътрудничество както по принцип, така и например чрез подхода ИТИ. В тази връзка имайте предвид, че голяма част от нашите общини са малки като

размер с много тежка демография. И в една община, която има 150 или 200 деца, много трудно биха се реализирали подобни междуучилищни събития, които наистина да дадат добавена стойност. Немалка част от малките общини имат и по едно училище, което изключва въобще тази възможност.

И затова предложението ни е да е позволено партньорство с други общини, за да може поне в рамките на две общини да се създадат общи занимания, състезания най-вече.

Другото ни принципно предложение е за разширяване на допустимите разходи. Видях, че тук споменават награди и стипендии за състезанията, което ни беше много предложенията, но предлагаме също така да има като допустими разходи и техническо оборудване, говорим за озвучаване, презентационна техника, която е необходима за тези събития, също така за закупуване на материали, за настаняване и изхранване на участници, което кореспондира с предложението ни за допустимост на деца от други общини.

И едно от перата, които общините винаги казват, че им е трудно да осигурят, възнаграждения за съдии, които най-вече за турнири и спортни състезания са необходими, необходими са и разходи за техните възнаграждения.

Другите ни коментари, както каза господин Попов, са технически и мисля, че видях отразени повечето от тях.

Още веднъж Ви благодаря и искам да Ви уверя, че ние като национално сдружение ще положим усилия, така че да предизвикаме интерес и респективна активност от страна общините за използване на тази възможност.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря.

Ние обсъдихме предложението за допускане на общини като партньори, но по-скоро нашето разбиране е, че бихме могли да допуснем една община да може да кандидатства или като кандидат, или като партньор, за да не влизаме вече в интегрирани териториални

инвестиции и ВОМР подходи. Така че това ще го гласуваме сега. Общините могат да са както кандидати, както и партньори, но една община или съответно районна администрация може или да е кандидат или партньор. Това понякога, ако някоя община не внимава и се включи в един проект като кандидат и в друг като партньор, падат и двата проекта, така че ще разчитаме и на НСОРБ за информиране и на информационните кампании, за да не се допуска такова недоглеждане.

По отношение на разходите, тъй като те са свързани вече с опростените разходи, които прилагаме, принципно сме съгласни с тези типове разходи, но те ще влязат в насоките за кандидатстване. Влиза тук в протокола, че управляващият орган е съгласен с обхвата на тези разходи, но ще им намерим място в насоките за кандидатстване, защото не има мястото в критериите.

И останалите коментари също са приемливи за нас.

Други предложения, коментари?

Господин Колев.

КАЛОЯН КОЛЕВ: Благодаря.

Благодаря за представената операция. Видяхме, че има задължителна дейност, която казва, че трябва да се включат и деца, чийто майчин език не е български, тоест това е позитивно, има социален елемент в тази операция.

Два въпроса от наша страна.

Единият е относно това, че само общините са бенефициенти, тоест знаем, че повечето училища са общински, но тези, които са държавни, ще бъдат ли със сигурност и те включени в самите дейности по операцията?

И вторият въпрос: това е операция, която допълва национална такава програма по същата тема, по същата сфера, така че ако може да ни обясните как точно тази операция по ЕСФ+ ще допълни националната програма? Както беше казано преди малко от госпожа

Дончева – европейските фондове допълват мерките и усилията на националните власти, тоест ако може да ни обясните кое е новото или това, с което ще допълни ЕСФ+ националната програма. Благодаря.

ТЕОДОРА ДАНЧЕВА: Извинявам се много, но бих искала да Ви отговоря от гледната точка на общините.

Националната програма е много хубаво нещо с идентични дейности, но тя е насочена за дейности само за всяко училище поотделно и училищни дейности. Ние много отдавна сме водили разговори и с ръководството на Министерство, че не би трябвало заниманията по интереси да се затварят само в рамките на едно училище. Именно тук е допълващият ефект на тази операция, така ние го виждаме от наша гледна точка, че ще даде възможност за междуучилищни състезания, занимания и така нататък, Дефакто ще разшири социалния кръгзор, ако мога да кажа, на децата, ще им да е възможност да срещат и с други свои връстници от други училища, дори от съседни общини след като приехте нашето предложение. Извинявайте.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Тоест националната програма е насочена към олимпиадите, които всички знаем как се провеждат, към национални състезания, подкрепа за национални състезатели.

ТЕОДОРА ДАНЧЕВА: Също и за дейности, но те са само в рамките на училището. Тази програма, която е спорт и култура – там може да кандидатства самото училище и то работи само с децата от съответното училище. Докато тук нивото е общинско, а вече и междуобщинско, като разрешихме партньорството.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Тоест тук идеята е да масовизираме участието, тоест да разширим...

ТЕОДОРА ДАНЧЕВА: Наистина за нас е важно да се разшири социалната средата на тези деца, защото затваряйки ги да се занимават по интереси само с учениците си, които те виждат и в училище всеки ден, малко ги затваряме само в рамките на

образователната институция. А тук вече имат възможност и за контакти, и за съревнования с деца от други училища, от съседна община, което разширява и социалните контакти.

ГРЕТА ГАНЧЕВА: Може ли извинявайте да допълня нещо?

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Да, заповядай.

ГРЕТА ГАНЧЕВА: Много благодаря, господин Попов.

Бях провокирана и затова бих искала да взема отношение, тъй като и тази дейност основно е в дирекция, „Приобщаващо образование“ в Министерството на образованието и науката.

Аз разбирам тази операция като нещо, което наистина дава акцент на децата с изявени дарби и на децата с таланти, тоест да проявят талантите си. Разбирам я като акцентиране върху това ние да ги подготвяме, да ги развиваме тези таланти, тоест не толкова върху занимания по интереси, защото всъщност заниманията по интереси ги виждаме, те са масовите занимания, които са за всички ученици, а те са в почти всички проекти, те са по национални програми и така нататък. Те изискват масовизация, да се включат всичките ученици в тях, за да имат ангажираност и разбира се, чрез тези занимания пък да се провокират някакви техни интереси към определени дейности в областта на науката, изкуствата и спорта и вече от тук нататък да се развиват тези таланти. Но идеята на тази операция аз я възприемем като вече надграждаща тези занимания по интереси и вече по-фокусирана върху това учениците и децата, разбира се, в детската градини, защото и към тях е насочена, да бъдат по-целенасочено подготвяни за участие в различни състезания, в различни конкурси, в различни дейности, които ще ги мотивират да развият те максимално своят потенциал в дадена област.

Така я разбирам и така смятам, че трябва да бъде, защото това е работа за деца. Това е операция, която касае допълнителна подкрепа все едно, както сме формулирали по Закона за предучилищното и училището образование, към деца с таланти и с изявени дарби. Не

просто занимания по интереси, като обща подкрепа за личностно развитие. Благодаря.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря.

Да, в никакъв случай не говорим за занимания по интереси, а стремеж за високи постижения и насърчаване на състезателния дух, така да го кажем, сред учениците.

Добре, ако няма други предложения, предлагам да пристъпим към гласуването и на тази последна операция.

Който е против, нека да вдигне картата си за гласуване. Не виждам да има против. Въздържал се? Няма. Сдружението на общините не е община, така че не мисля, че имат конфликт на интереси.

Прието е следното

РЕШЕНИЕ:

Комитетът за наблюдение на Програма „Образование“ одобрява Методология и критерии за подбор на операция „Подкрепа за ученици с таланти“ с отразяване на предложенията на Националното сдружение на общините в Република България.

С това преминаваме към заключителни думи за днешното заседание.

Първо ще дам думата на госпожа Емонюел Гранж от Европейската комисия. Заповядайте.

ЕМАНЮЕЛ ГРАНЖ: Благодаря много, Иван.

Ще се опитам да съм кратка.

Бих искала топло да Ви приветствам за Вашата работа при прилагането на Програма „Образование“ 2021 – 2027 г. И също така Ви благодаря много за това, че активно участвахте в тази дискусия днес.

Подкрепата на децата и учениците на България, на студентите е всъщност с изключително важни и възнаграждаващи усилия, защото наистина води до голяма възвращаемост на обществото. Затова заслужава да бъдем наистина включени, приобщени и дори с голяма енергия да го правим.

Дано следващото заседание на Комитета бъде съответно напомняне, че наистина имаме силата да постигнем сериозни резултати, въпреки предизвикателствата и че съответно можем да успеем челно да успеем да посрещнем всякакви крайни срокове. Съответно България може да усвои европейските фондове в полза на своите граждани.

Също така бих искала да отбележа две точки преди добре заслужената почивка.

Първото нещо е, че резултатите от оценката PISA за 2025 г. се очаква да бъдат налични през декември. Ще видим дали декември 2026 или 2027 г.

Основните сфери на оценката PISA ще бъдат наука и съответно обучение в дигиталната среда като иновативен елемент. Освен това PISA 2025 за първи път ще включи и новата оценка на компетентност на чужд език – английски. Всички знаем, че за съжаление българските студенти и ученици имаха слаби резултати в последната оценка PISA, така че нямаме търпение да видим нови и по-добри резултати и се надяваме да видим подобрене. Стискаме пали за това и ще продължим да работим усилено за подобряване на ситуацията.

Тази година очакваме също така да видим Проучване сред ромите за 2024 г. То ще сравни данни в десет избрани страни еврочленки – България, Чехия, Франция, Ирландия, Италия, Португалия, Румъния, Испания и оценката ще бъде важен инструмент, така че да бъдат подобрени резултатите конкретно от Програма „Образование“.

Отново Ви благодаря за ангажираността, активното участие и нямам търпение да продължим активно в идните месеци да си сътрудничим. Благодаря много!

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря много на Европейската комисия. Наистина Вие сте един надежден наш партньор, с който можем да обсъждаме и работим прекрасно. Разчитаме на Вашата подкрепа.

Искам да благодаря и на заместник-министър Таня Михайлова, която не се включи само в началото, но и проследи целия Комитет и да ѝ дам възможност за заключителни думи от нейна страна.

ЗАМЕСТНИК-МИНИСТЪР ТАНЯ МИХАЙЛОВА:
Благодаря, господин Попов.

Искам да благодаря на всички за днешната дискусия. За мен беше изключително удовлетворяваща. Няма да крия своето задоволство, че в голяма част от фокуса на тази дискусия по една или друга причина беше поставен въпросът за професионалното образование, в частно за дуалното образование, без значение дали от синдикалните организации или от работодателските организации. Това показва, че Министерството на образованието и науката наистина върви по пътя, по който трябва да разчитаме и на партньорство помежду си. Тази тема също беше изключително засегната по време на днешната дискусия. И всичките дейности, които разгледахме, това, което коментирахме, наистина показва, че във фокуса е всъщност ученикът и детето и ние трябва заедно да направим така, че нашите деца да бъдат преди всичко удовлетворени от себе си, за да растат като пълноценни граждани не просто на нашата страна, а на Европа, защото бъдещето е на младите хора.

Благодаря на всички за изключително така ползотворната работа днес.

Благодаря изключително много и на Изпълнителната агенция „Програма образование“ в лицето на нейния изпълнителен директор господин Попов и на целия му екип!

За мен беше чест днес да бъда част от тази работа.

ПРЕДС. ИВАН ПОПОВ: Благодаря Ви, заместник-министър Михайлова.

И от моя страна искам да благодаря на всички членове на Комитета за наблюдение, които не само, че останаха също така до края на днешното заседание, но се включихте много активно. Много е ценно за нас да има дискусия, да видим различни гледни точки, всеки един от Вас работи на терен, всеки отговаря за различни подсектори на Програма „Образование“. Разчитаме на обратната връзка и сме много благодарни, че с разбиране преглеждате работата, която ние вършим и представяме на Вашето внимание. Надявам се, че наистина приемаме едни качествени операции, които ще доведат до ценни резултати.

Искам да благодаря също така на Секретариата на Управляващия орган за организацията на Комитета и подготовката на материалите. Да благодаря и на нашите преводачи.

С това закривам Петото заседание на Комитета за наблюдение на Програма „Образование“.

Благодаря Ви и желая на всички успех!

Край – 16:00 ч.

Стенограф:

Нина Иванова